

דברי תורה

לפרשת השבוע

פנינים יקרים • אמרי קודש - בעלזא • סיפור • אורחות חיים • היקולא דצדיקיא

בס"ד עש"ק פ' פקודי

ב' דר"ח אדר ב' תשע"ז לפ"ק

ר"ת	בעלזא	מוצש"ק	הרה"צ	ירושלים
7:02	6:40	6:22	5:09	ירושלים
6:59	6:37	6:24	5:24	בני ברק
7:01	6:39	6:23	5:15	חיפה
7:00	6:38	6:24	5:24	אשדוד
7:02	6:40	6:23	5:08	בית שמש
7:01	6:39	6:24	5:26	קרית גת

אלה פקודי המשכן משכן העדת. (לח, כא)

רצה לומר מהיכן יש כח להצדיק לגזור אומר ויקום הצדיק נקרא משכן שהוא מרכבה לקדושתו י"ת ויש בידו לפקוד ולגזור וכן יקום הוא משכן העדות מחמת ששוכן בקרבו קוב"ה ואורייתא שהם עדות לישראל ובכחם הוא גוזר אשר פוקד על פי משה רצה לומר ולא תאמר שהוא משנה רצון הבורא ח"ו אלא זה אינו רק שהיה בכח אצל הבורא כביכול ועכשיו הוא בא אל הפועל על ידו, וזהו אשר פוקד כבר שתהיה הפעולה על פי הצדיק הזה שנקרא משה שיבא על ידו אל הפועל עבודת הלויים ביד איתמר רצה לומר שעבודת הצדיק הוא שיתלוה ויחבר הדבר בזה העולם מה שהיה ביד רצה לומר בכח בהבורא ברוך הוא איתמר רצה לומר איתאמר כבר עבודתי הוא שיבא לפועל. (אורח לצדיק כ"ו אדר תקע"ג)

משכן העדת. (לח, כא)

ובמדרש דמשה אמר לפני הקב"ה, עשינו את מלאכת המשכן והותרנו מה נעשה בנותר, אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות, הוי אלה פקודי המשכן משכן העדות, וקשה דאם עדיין לא עשה משכן העדות, מה היתה שאלתו ולמה אמר שנותר בידו. ונראה לפרש, דהנה בני ישראל הביאו את נדבותיהן בקדושה גדולה ובכוונה עצומה וכל אחד מהם היה מייחד יחודים גדולים בעת ההבאה, גם מלאו לבם באהבה ויראה גדולה, עד שבכח הזה המשיכו קדושה גדולה על כל דבר כדי שיהיו ראויין שתשרה שכינה במעשי ידיהם, והרבו בכל כך קדושה עד שנשאר מקדושתם עבור דורות הבאים, שבעת שמצינו שהעוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, וע"י שאנו קוראים בתורה פרשת פרה קודם פסח נחשב לנו כאלו עשינו טהרת אפר הפרה קודם הקרבת הפסח, כן בעת שקורין פרשת נדבת מלאכת המשכן בכחנו להמשיך עלינו קדושת בני ישראל בעת נדבתם, כי הם עשו יחודים עד שבכחנו להרעיף עלינו מקדושתם בעת הקריאה. ולזה כשראה משה שיש בנדבת המשכן יותר קדושה ממה שצריכין לעת עתה, שאל את הקב"ה מה לעשות בנותר, אמר לו השי"ת שיעשה בהם משכן לעדות, שיניח ההתלהבות והקדושה הזאת בתורה שנקראת עדות כמש"כ ארון העדות וכך עשה משה שהניח כח בפרשיות אלו להמשיך ולעורר מהקדושה שנתעוררה אז במעשה המשכן בפועל ולמשוך מהשראת השכינה הקדושה לכל הדורות הבאים שיקראו את הפרשה בקדושה כראוי. (מאור ושמש)

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה וגו'. (לח, כא) כתב רבינו אפרים: "על פי" בגימטריא ק"ץ. ואפשר לפרש על פי מאי דאיתא בזוהר חדש (פר' בראשית דף יב:) שהגאולה העתידה ב"ב תהיה בזכות משה רבינו ע"ה, והוא תבע יקרא דאורייתא ובזכותו נגאל. והנה, "פקודי" הוא לשון חסרון, על דרך הכתוב (במדבר לא, מט) "ולא נפקד ממנו איש". וזה הרמז: "אלה פקודי המשכן משכן" חסרונות בית ראשון ובית שני שנתמשכנו עבור עונותיהם של ישראל (כמ"ש רש"י כאן), התיקון לזה הוא: "העדות" - זאת התורה - "אשר פוקד על פי משה", ובזה נגאל והוא ק"ץ הרמזו בתיבות "על פי משה" שבזכותו תהיה גאולה שלימה. (פני דוד להחיד"א ז"ע)

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה. (לח, כא) א"ל דאיתא ששאל משרע"ה את הקב"ה אם יחרב ביהמ"ק היכן תשרה השכינה, אמר לו הקב"ה בצדיקים, ואיתא בגמרא (סוכה מ"ה ע"ב) ל"ו צדיקים איכא בעולם, וזש"ה "אלה" בגימטריא ל"ו דהיינו על ל"ו צדיקים תשרה השכינה בעת "פקודי המשכן משכן העדות" פקודי לשון חסרון כמו "ויפקד מקום דוד" דהיינו בעת שיחסר המשכן ויחרב ביהמ"ק "אשר פוקד על פי משה" דהיינו שמשרע"ה שאל את זה מהקב"ה שישירה שכינתו על הצדיקים. (הגה"ק רבי יהודא אסאד ז"ע)

אלה פקודי המשכן משכן העדת. (לח, כא)

המשכן משכן שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בב' חורבניו על עונותיהן של ישראל. עדות" לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל. שהרי השרה שכינתו ביניהם (רש"י). אומר המדרש "מזמור לאסף" - "קינה לאסף" מיבעי ליה. אלא ששפך חמתו על עצים ואבנים. בכך מתגלית חיבת המקום ית' לישראל, שאפילו בעת שאין עושים, ח"ו, רצונו של מקום, מ"מ אין שולח חמתו עליהם, אלא מכלה חמתו על העצים והאבנים ומותיר את ישראל לפליטה. המשכן שבנו ישראל שמש להם לטובה ולברכה. בעת שעושים רצונו של מקום היתה להם ממנו טובה, כי על ידי המשכן זכו להשראת השכינה. אך לעומת זאת, גם כשחוטאים, ח"ו, ואין עושים רצונו של מקום, אזי לא יהיה עוד כבחטא העגל שרצה לכלותם, אלא לוקח המשכון המשכן, ושופך חמתו על העצים והאבנים. וזהו "עדות ישראל" עדות על חביבתו של הקב"ה לבניו, בכל עת ובכל מצב. ולפיכך נקרא המשכן "משכן העדות". (כתב סופר)

מזל"א טבא וגדיא יאה לבנינו-אחינו-גיסנו היקר

הרה"ח ר' אברהם יהודה רובינשטיין שליט"א

ולחוננו החשוב הרב החסיד ר' מאיר משה פויגל שליט"א

לרגל נשואי בתו-נכדתינו הכללה החשובה תהי' עב"ג הבה"ח המצויין שלום נ"ו

בן הרה"ח ר' חיים מאיר שטרובך שליט"א יה"ד שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותרונ מהם ומכל יצ"ח רוב נחת דקדושה

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאוריש"ט אמן המברכים ההורים-האחים- הגיסים

למשפחת רובינשטיין. החתונה תקיים א"ה ביום שני פ' ויקרא ד' אדר ב' באולם "נחלת יהודה" שבבנין ביהמ"ד הגדול רח' דובר שלום 6 קרית בעלזא ירושלים

מזל"א טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' דוד פולק שליט"א לרגל נשואי בנו

הבה"ח המצויין שמואל מרדכי נ"ו עב"ג הכללה החשובה תח"י

בת הרה"ח ר' משה פריינד שליט"א ולסבים החשובים של הכללה תח"י

הרה"ח ר' יוסף מנחם פריינד שליט"א והרה"ח ר' שמואל קליין שליט"א

יה"ד שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותרונ מהם

ומכל יצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאוריש"ט אמן

החתונה תקיים א"ה ביום שני פ' ויקרא ד' אדר ב' תשע"ז

באולמי "ווגטל" רח' הרב מליצר 13 בני ברק

מזל"א טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' עזריאל ישע"י זיכרמן שליט"א לרגל נשואי בנו הבה"ח המצויין שלמה נ"ו עב"ג הכללה החשובה תח"י

בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ווייס שליט"א יה"ד שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותרונ מהם ומכל יצ"ח רוב נחת דקדושה

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאוריש"ט אמן [החתונה תקיים א"ה ביום שלישי פ' ויקרא ה' אדר ב' תשע"ז באולמי "האצולה" רח' התקשורת 4 אשדוד]

לעלוי נשמת האשה הצ' מרת מרים ע"ה בת הרה"ח ר' נתן ז"ל אשת הרה"צ ר' מרדכי דוב הלברשטאם מגארליץ זצ"ל

נפטרה ב' אדר ב' תשל"ו תנצב"ה הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיהיו

וגו' - אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה מסיני, כי משה ציוה לבצלאל לעשות כלים ואחר כך משכן וכו' (רש"י) **איתא בגמ'** "בצלאל - על שם חכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקב"ה למשה: לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך ואמר לו: עשה ארון וכלים ומשכן. אמר לו: משה רבינו, מנהגו של עולם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר לי ארון וכלים ומשכן - כלים שאני עושה, להיכן אכניסם? שמה כך אמר לך הקב"ה: עשה משכן, ארון וכלים? אמר לו: שמה בצל א-ל היית וידעת" (ברכות נה:). רש"י ביארו שחז"ל למדו שציווי הקב"ה היה בסדר זה, מן הפסוקים בפרשת כי תשא (לא, ב, ז) "ראה קראתי בשם וגו' את אהל מועד ואת הארון לעדות וכל הפרשה, ואילו משה אמר לבצלאל כסדר שהם סדורים בפרשת תרומה, שם נאמר קודם "ועשו ארון וגו'", ורק לאחר מכן "ואת המשכן תעשה וגו'". **אולם** - מאמר זה תמוה, שענין זה שהפך משה (את דברי הקב"ה) לא מצינו במקרא, וכמו שכבר הרגישו התוספות בזה וכל מפרשי אגדה? ועוד, שלא פירש מה עלה בדעתו של משה שהפך חס ושלום דברי אלוקים חיים? **משום כך** אפשר לבאר כך: בתחילת פרשת תרומה, כאשר הקב"ה מתחיל לצוות את משה על ענין המשכן, הוא מזכיר תחילה את המשכן, באמרו (כה, ח): ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וגם לאחר מכן הוא אומר למשה (כה, ט): "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו" - ושוב הקדים משכן לכלים. **אלא שמכך** אי אפשר להכריע שהמשכן צריך להיעשות קודם לכלים, לפי שדרך להקדים את הכלל לפני הפרטים, ואם כן אדרבה, כיוון שבענין ציווי פרטי המלאכות הקדים את הארון והכלים למשכן, יהיה עלינו להכריע באחד משני האופנים: או שנאמר שאין כאן קדימה כלל בין המשכן והכלים, ולכן הקדים פעם זה ופעם זה - לומר ששניהם שקולים (כפי שמצינו בקדימת משה לאהרן ואהרן למשה, לומר ששניהם שקולים, וכן בכיבוד אב ואם), או שנאמר שמה שהקדים בציווי פרטי המלאכות את הארון והכלים הוא משום שהם חשובים יותר, כי הארון והכלים היו קודש קדשים ומשום כך היו נישאים בכתף, אבל לענין סדר המלאכה מסתבר יותר להפוך את הסדר ולעשות קודם את המשכן שחשיבותו פחותה מן הכלים, משום "מעלין בקודש ואין מורידין" (שענין זה נלמד במסכת מנחות צט. מהקמת המשכן). ספק זה לא הוכרע בציווי למשה, אלא הקב"ה סמך בזה על בצלאל שיעשה כך לפי חכמתו, לאחר שמילא אותו רוח אלוקים וקרא אותו בצלאל. ומשה רבינו יתכן שהסתפק בשאלה זו, או שאכן סבר שבאמת יש להקדים את עשיית הארון כמו שאמר הקב"ה. דבר זה למדנו ממקרא מלא בפרשת ויקהל, שם נאמר (לו, ב): "ויקרא משה לבצלאל ואהליאב וגו'", ולא פירש הכתוב מה טיבה של קריאה זו ומה אמר להם משה (ועיין ברמב"ן שם שעמד על כך ויישב). אולם לדברינו יבואר, כי משום שמה רבינו טעה בזה וסמך על בצלאל שיתכוון לדעת המקום, משום כך חס הכתוב על משה ולא הזכיר את הציווי שאמר לבצלאל בענין סדר המלאכה.

ואפשר עוד, שלאחר שראה משה שבצלאל עשה כהוגן, כמו שאמר לו "בצל א-ל היית וידעת", למד משם שמעלין בקודש ונהג כך בהקמת המשכן. ואף שבצלאל לא אמר למשה שטעמו בעשיית המשכן לפני הכלים הוא משום "מעלין בקודש", היינו משום שאין זה כבוד לומר למשה שטעה בענין התלוי בסברא, ואפשר שזהו "מורה הלכה בפני רבו", ולכן אמר לו בצלאל בדרך חכמה בלשון דרך ארץ: אף אם בענין קדימת המלאכה אין בהם סדר כלל או ששקולים הם, מכל מקום ראוי להקדימם משום סברא זו של "כלים שאני עושה, להיכן אכניסם?", אולם טעמו האמיתי של בצלאל היה משום "מעלין בקודש". **ואיכא הוכחה** שהטעם האמיתי לא היה משום "כלים שאני עושה, להיכן אכניסם" - שהרי לפי האמת ממילא לא היה בצלאל יכול להכניס כל כלי וכלי למשכן מיד לאחר שגמר לעשותו לתוך המשכן, שהרי לא הוקם המשכן

המשכן משכן שני פעמים רמז להמקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל, משכן העדות עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל. (רש"י) **קשה** דלפי דברי רש"י משמע מן הכתוב שהואיל והמשכן הוא כמשכון על כן הוא עדות שנמחל חטא העגל, ואיזה שייכות יש בין זה לזה. **ונראה** דהנה לכן נקרא המקדש משכון, משום שאמרו חז"ל דהמקדש לא נחרב, אלא נגנז בידי הקב"ה, ואותן אבנים עצמן יחזור הקב"ה כאדם המחזיר לבעליו, והנה ענין המשכון איתא בב"מ (דף קט"ו) בתוס' שהוא כדי שיהא הלוח זריז להמציא מעות ולפרוע את חובו. והנה איתא במסכת ע"ז (ד:): שלא עשו ישראל את העגל אלא כדי להורות תשובה לרבים. וקשה מנלן שהקב"ה חפץ בתשובה עד שחטאו ישראל כדי להורות חביבות התשובה, דלמא באמת חפץ הקב"ה שהנפש החוטאת היא תמות, אלא שאם עשה תשובה, אז בדיעבד הקב"ה מוחל לו בחסדו הגדול, אבל שורת הדין ורצונו של מקום הוא שימות. אולם מזה שלקח הקב"ה את המקדש למשכון אשר תכלית המשכון הוא שהלוח יזדרז לפרוע את חובו שמע מינה שהקב"ה חפץ שישראל יפרעו את חובתם ע"י שיעשו תשובה, וממילא לא חטאו ישראל בעגל, כי באו להורות גודל חביבות התשובה בעיני הקב"ה, ושפיר מקושר ענין המקדש שנתמשכן עם כפרת חטא העגל, שמזה שהמקדש נתמשכן, יש ראייה שהקב"ה חפץ ומהדר אחר התשובה, וממילא יתכן לומר שישראל חטאו בעגל רק להורות תשובה, ומטעם זה ויתר השי"ת על החטא. (הגה"ק רבי דוד לידא אב"ד אמסטרדאם ז"ע)

ובצלאל בן אורי בן חור וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה (לה, כב) איתא ברש"י "ל מה שמובא בחז"ל (ברכות נה, א) שמשה רבינו אמר לבצלאל שמתחילה יעשה הארון והכלים ואח"כ יעשה המשכן, אמר לו בצלאל משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה בית ואח"כ מכניס לתוכו כלים ואתה אומר לי עשה ארון וכלים ואח"כ משכן, אותן הכלים שאני עושה להיכן אכניסם, שמה כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ואח"כ ארון וכלים, ענה לו משה בצלאל בצל אל היית וידעת, ע"כ. והקשו המפרשים איך יכול להיות כדבר הזה שמשה רבינו יאמר לבצלאל לעשות ההיפוך ממה שאמר לו השי"ת שיעשה המשכן תחילה, וגם יש להבין מה היה הילוך דעתו של משה בזה. ויש לבאר כי באמת עיקר השראת השכינה על האדם היא ע"י שיש לו מדות טובות, אכן כדי שהמדות טובות יתקיימו אצלו צריך יראת שמים, כי אם אין באדם יראת שמים לא יישאר אצלו שום מדה טובה, כי היצה"ר יהפוך כל מדותיו לרעה. ומבאר הדבר עפ"י משל לאדם שיש לו כלים נאים ויקרים, שאם מניחן לעמוד בחוץ, הם יכולים להגנב ולהאבד, לפיכך צריך להכניסם אל הבית למקום משומר, וכמו כן הוא במדות טובות, שצריך להכניסם אל בית שיהיו משומרים, והבית להכיל ולשמור בו המדות הטובות הוא היראה, ע"ד הכתוב בחכמה יבנה בית (משלי כד, ג), ויראת ה' היא חכמה (איוב כח, כח). וזהו ביאור הכתוב בית ישראל ברכו את ה' בית אהרן ברכו את ה' וגו' יראי ה' ברכו את ה' (תהלים קלה, יט-כ) שלכאורה יש להבין למה לא נאמר אצל יראי ה' ג"כ בית יראי ה' וגו', אלא כי היראה עצמה היא בחי' בית, לכן אין צורך לומר עוד בית יראי ה'. ובזה יבואר כי משה אמר לבצלאל שיעשה הכלים תחילה, היינו המדות טובות שע"ז תשרה בתוכם השכינה, ועל זה שאלו בצלאל אותן הכלים להיכן אכניסם, כי בלא בית שישתמרו בו המדות טובות יכולין החיצונים לבוא ולשלוט בהם ולחטוף המדות טובות, ענה לו משה בצל אל היית, כי אכן צדקת בדבריך וכך באמת אמר הקב"ה להתחיל בבנין הבית, דהיינו ביראת שמים, ואח"כ לעשות הכלים שהם המדות טובות. (צמח ה' לצבי)

ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר ציוה ה' את משה. (לה, כב) 'אשר ציוה' אין כתוב כאן אלא 'כל אשר ציוה'

כלל עד ר"ח ניסן, שאז נשלמה כל המלאכה, ושום אדם לא יכול היה להקימו, אלא משה עצמו בסיוע הקב"ה. ובהכרח לומר שסברא זו לא נאמרה אלא בלשון חכמה, שלא להורות הלכה בפני משה! (פני יהושע)

מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן. (לח, כז)

מאה אדנים היו למשכן, ומאה ברכות צריך אדם מישראל לברך בכל יום. כשם שהאדנים היו יסודות המשכן, כך גם הברכות הן יסודות הקדושה של כל אדם מישראל. "אדן" הוא מלשון אדנות. על ידי הברכות מעיד האדם שהשי"ת הוא האדון על כל הבריאה, מאה הברכות הינן ממילא מאת האדנים למשכן של כל אדם מישראל. (חידושי הר"ם)

מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן. (לח, כז)

לכאורה צריך היה הכתוב לומר הפוך: "מאת הככר למאת אדנים"? וי"ל דבא הכתוב לרמוז שכל הבניין למעלה, הוא כפי הנדבה שיש בלבם של בני ישראל. וכיון ששיעור נדבת לבם היה "מאת הככר", לכן זכו ונצטוו ב"מאת אדנים", כפי שיעור נדבת לבם – כן זכו. ולפיכך לאחר שהתורה מבארת מדוע נצטוו ב'מאה אדנים', וזאת משום שהיה בלבם רצון לתת 'מאת הככר', מסיים הכתוב ואומר: "ככר לאדן", כפי הסדר הנכון. (שפת אמת)

וירקעו את פחי הזהב וקצץ פתילים לעשות בתוך התכלת ובתוך

הארגמן וגו' מעשה חושב. (לט, ג) ונראה עפ"י מה דאיתא במדרש (בראשית רבה פ"ב טו) בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, ראה הקב"ה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין. והנה מלאכת המשכן היתה כדוגמת מעשה בראשית (עי' ברכות נה, א), אשר ע"כ כמו שבשעת בריאת העולם היתה מדת הדין בשיתוף עם מדת הרחמים, כמו כן היה צריך להיות דוגמתו בבניית המשכן, לשתף מדת הדין לרחמים. וזהו רמז הכתוב וירקעו את פחי הזהב וקצץ פתילים, זהב רומז למדת הדין (זוה"ק ח"ב קמח, א), היינו שעשו הזהב לחתיכות דקות וקטנות מאוד, להמתיק בחי' מדת הדין, עד שנעשית דק דק, שלא תהיה הדין בשלימות, אלא מעט כפי הצורך, לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן וגו', שתתמזג עם שאר המדות הנצרכים להנהגת העולם, כדי שמדת הדין יתמתק. אשר גם הגבורות הם צורך העולם לפעמים להכניע הרע, אבל עיקר הוא מחשוף הלבן בחי' כסף, וז"ש "מעשה חושב" אשר עלה במחשבה לברוא במידת הדין זה יהיה ג"כ מעורב בתוך עניני הבריאה. (קדושת לוי)

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר

צוה וגו'. (לט, לב) לכאורה, היה מן הצורך להקדים ולומר: "ויעשו בני ישראל" ורק אחר כך להוסיף ולומר: "ותכל כל עבודת משכן אהל מועד". כתב האלשיך הק' וז"ל: "אך יאמר, כי גם שהקב"ה מסייע את עושי המצוות, מעלה הקב"ה על העוסק בה כאילו הוא עשאה כולה. והנה בעבודת המשכן לא היו בישראל בקיאים במלאכה, אך היתה נעשית מאליה ע"י השגחתו ית'. "וזהו ותכל כל עבודת", כאילו כלתה מאליה, כי מן השמים היתה נעשית, ואעפ"כ מעלה עליהם הכתוב כאילו ישראל עשו הכל. וזהו ויעשו בני ישראל ככל' וכו' בכ"ף הדמיון, לומר, אע"פ שהיו נראים כעושים, אך הוא ית' היה עושה את הכל, נמצאו עושים 'ככל אשר צוה ה'" ולא ממש אשר צוה, עכ"ז מעלה עליהם הוא ית' כעשו ממש את הכל, וזהו 'כן עשו'. מה ענין הסיפא של הפסוק לראשיתו: "ותכל כל עבודת משכן" "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה'". המשכן היה מקום שבו יכלו ישראל לכפר על עוונותם, וכפי שאומרים בהגדה של פסח: "ובנה לנו בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו", עובדה זו היתה יכולה ליצור מצב שבו היו ישראל מזלזלים במצוות ולא מדקדקים בהן, מתוך ידיעה כי לכל חטא יש תקנה: המשכן יכפר באה התורה ודיברה בשבחם של ישראל, שלמרות שידעו כי המשכן מכפר על עוונותיהם, לא רק שלא זלזלו במצוות, אלא אדרבה, החמירו והקפידו יותר בקיום התורה ומצוותיה. וזהו

שנאמר: "ותכל כל עבודת משכן אהל מועד" ואף על פי כן "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו" לא החסירו במאומה מן התורה ומצוותיה. (הגה"ק רבי שלמה קלוגר זי"ע)

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר

צוה ה' את משה. (לט, לב) ופירש"י ויעשו בני ישראל את המלאכה ככל אשר צוה ה'. לכאורה אחר שכבר כלה כל עבודת המשכן איזה מלאכה היה להם עוד לעשות? וי"ל ע"ד שפירש"י לעיל אלה פקודי המשכן, משכן רמז לחורבן בהמ"ק עי"ש. והנה ידוע תפלה במקום קרבנות, וכן העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן שנאמר זאת התורה לעולה וכו' עי"ש. ז"ש ותכל כל עבודת משכן אוה"מ היינו עכשיו בגלות שהמקדש חרב וכלה כל עבודת משכן אוה"מ שאין לנו לא משכן ולא מקדש ולא קרבנות, אזי ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, היינו תורה ותפילה שהוא במקום קרבנות. (דברי ישראל)

ותכל כל עבודת וכו', ויעשו בני ישראל וכו'. (לט, לב)

איני יודע מה מלמדינו כל הפסוק, ונראה דמלמדינו דעת איך הבא לטהר מסייעין אותו, וכל מה שהתשוקה מתרבה בעשיית המצוה, הש"י למשען לו לגמור המצוה, הגם שהוא כמעט מן הנמנע הש"י עוזר לו, ומשמיענו זה הפסוק דמלאכת המשכן היה למן הנמנע למין האנושי שתעשה על ידו, וכבר ידעת שכמה וכמה עניינים היו דרך נס, כמו הבריח התיכון וכיוצא (ב"ר פצ"ד ד'), רק להיות גודל תשוקתם לקיים רצון יוצרם עשו מה שהוא בחוקם וכחם, והאמינו בה' ובטחו בישועתו, ועל ידי זה נגמרה העשיה, וז"ש ותכל כל עבודת כו', ותכל מלשון כלת"ה נפשי (תהלים פ"ד ג') שכל עבודת המשכן היה בתשוקה רבה, ועל ידי כך ויעשו בני ישראל ככל וגו'.

ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו בני ישראל את כל העבודה.

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה. (לט, מב-מג) קשה בתחלה אמר את כל העבודה, ואח"כ אמר את כל המלאכה, למה שינה מעבודה למלאכה. גם למה חזר וכפל את הענין בזה אחר זה שעשו בני ישראל את העבודה כאשר צוה ד' ועשו את כל המלאכה כאשר צוה ד', והא סגי רק בפסוק השני. ונראה דהנה מלאכה פירושה מלאכת היד של עושי המשכן בפועל, ועבודה היינו נדבת בני ישראל מלבם, וכדמצינו בריש תענית, עבודה שבלב זו תפלה, הרי שעבודה אין ממש עשיה בפועל אלא בלב. והנה מאין יש לדעת אם בני ישראל עשו את עבודת הנדבה בלב שלם וכראוי, אלא כשראה שעושי המלאכה עשו הכל בדיוק כאשר צוה ד', מזה מוכח שהיתה נדבת המתנדבים בלב טהור, כי אמרו רז"ל (ברכות לד'): שליח צבור שתפלתו שגורה בפיו הרי זה סימן טוב לשולחיו, ואם טעה סימן רע לשולחיו, הרי שהשליח תלוי בהמשלתו. ובכן מדעשו השלוחים עושי המלאכה הכל כדבעי, שמע מינה שהמשלחים הם המתנדבים בעם נתנו לשם שמים לקיים ציווי ד'. וזה שאמר הכתוב מקודם שבני ישראל עשו את עבודת התנדבות כאשר צוה ד' בשלימות, ומנין זאת, לזה ממשיך הכתוב שהרי עושי מלאכת עשיית הכלים עשו כאשר צוה ד' בדיוק גמור, ומזה מוכח שהמשלחים ג"כ נדבו כשורה. (חתם סופר)

ויברך אותם משה. (לט, מג)

במדרש באיזה ברכה ברכם, אמר להם שתשרה שכינה במעשי ידיכם, וקשה מה שואל המדרש, כלום חסרות מיני ברכות. ונראה דהנה הקשה הזוהר הקדוש למה מנה משה את כסף הנדבות, והלא אין הברכה שורה בדבר הסמוי מן העין (תענית ח:). ונראה לתרץ דהנה איתא בערכין (דף כ"ד) שאין ממתנין למכור שור של הקדש ביום השוק אף שאז הוא יקר ביותר, וכמו כן אין מלבישין עבד של הקדש כסות יפה כדי שישתבח בדמים, כי אין להקדש אלא מקומו ושעתו, ואין להשתדל להרויח להקדש. והקשו התוס' דא"כ למה מכריזין על מקח של הקדש ששים יום כדי שיעלו הדמים, והלא אין

והנה, המדה ה"ג שם - מימי קדם - היא כנגד "ונקה לא ינקה", ורומזת על התשובה שקדמה לעולם (נדרים לט:), והיא המכריעה שמה שכתוב בתורה "ונקה לא ינקה" - דלכאורה סתרי אהדדי כנ"ל - הוא משום שהכל תלוי בתשובה. וזה פירוש הברייתא דרבי ישמעאל (ריש תו"כ) במדה ה"ג: "וכאן" במדה זו המכוונת למדת 'ונקה לא ינקה' - "שני כתובים המכחישים זה את זה" - כי נאמר 'ונקה' ונאמר 'לא ינקה' - "עד שיבא הכתוב השלישי (במיכה, היינו 'מימי קדם' הרומז לתשובה כנ"ל) ויכריע ביניהם" לומר לך שהכל תלוי בתשובה: מנקה לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים, כנ"ל, ע"כ. ובזה יתפרשו דברי רש"י ז"ל, כי לעיל פירש"י (לח, כא): "משכן העדות - עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם", לזאת בגמר מלאכת המשכן, אחר שכתוב "וכבוד ה' מלא את המשכן", שהשרה שכינתו ביניהם והיא עדות שכיפר להם, נכתבו שני כתובים כאן להצריך הכתוב השלישי להכריע ביניהם, שמדה זו מכוונת נגד מדת 'ונקה לא ינקה', ולהורות נתן כאן, שעל ידי התשובה שעשו כפי שהורה להם משה נתכפר להם, כי 'נקה' הוא לשבים, ולעדות השרה שכינתו ביניהם. (צמח דוד דינוב)

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל וגו'. (מ, לח) כאשר יצאו בני ישראל ממצרים, היה ענן ה' הולך לפניהם, כמפורש בפרשת בשלח: "וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם" (שמות יג, כא). ברם, ענן זה לא נגלה לעיני כל ישראל, ורק הנביאים שבהם ראו אותו, יתירה מזאת, ענן זה לא היה אלא לשעתו, שכן הלך עמם רק בדרכם שעד לים סוף, ואילו אחר כך נסתלק. לאחר חטא העגל התפלל משה רבינו: "ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה" (שם לג, טז). ביקש משה רבינו כי יתחולל פלא אשר בו יוכר וממנו אפשר יהיה ללמוד כי מצאו בני ישראל חן בעיני ה'. **לבקשה** זו ענה הקב"ה: "הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך" (שם לד, י). בדברים אלו הבטיח הקב"ה למשה את השראת השכינה, חזרתו של הענן, אשר יבוא לשכון על המשכן, ואשר בו תתברר אהבתם של בני ישראל לפני המקום ברוך הוא. **ולא זו** בלבד, הפעם הובטח חידוש בענן זה. שלא כקודמו, יהיה הוא נגלה לכל ישראל ולכל הגוים והכל יוכלו לראות עין בעין את גדלותם של ישראל, וכמו שאומר הפסוק: "וראה כל העם אשר אתה בקרבך", אף ההמון, אנשים נשים וטף. **ואכן**, לאחר שנבנה המשכן, קויימה ההבטחה האלוקית: "כי ענן ה' על המשכן וגו' לעיני כל בית ישראל". הכל זכו לראות את השראתה של השכינה. נס זה מזכיר משה רבינו גם בתפילתו שלאחר חטא המרגלים: "כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה ה' ועננך עומד עליהם ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה" (במדבר יד, יד). פירש משה רבינו, כי עין בעין ראו הכל את התגלות השכינה, והיה זה באמצעות אותו ענן אשר היה קשור על האוהל. ואף אומות העולם היו תמהים על נס גלוי זה והיו שואלים: "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן" (שיר השירים ג, ו), כלומר, כמה גדולה אומה זאת העולה מן המדבר ועמוד האש והענן הולכים לפני (רש"י שם). עמוד זה היה הולך לפני בני ישראל בעת נסיעתם וקשור על אהל מועד בעת חנייתם. על עמוד ענן זה אנו מתפללים ומבקשים כהבטחת הנביא (ישעיה נב, ח): "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון", כי כאשר יחזור עמוד זה, יהיה זה באותה צורה שבה היה במדבר, עין בעין, נראה לעין כל.

מהדרין שיהיה ריוח להקדש, ויש ליישב דכל מה שגוף ההקדש שוה בעצמותו, את זה צריכין לשום ששים יום כדי שיתקבל סכום הגדול ביותר, כי אסור לזלזל בדמי הקדש, אבל אין עושין תחבולות להעלות דמי ההקדש יותר מכפי שהוא כי באמת אין חפץ לד' בבהמות, אלא מה שנדב האדם בנדבת לבו זה חביב למעלה, אבל מה שלא הקדיש רק שמוסיפין על ההקדש בתחבולות, לזה אין שום חפץ לד' הואיל ולא נדבו האדם. ולפי זה אין חוששין שהברכה לא תשרה בדבר המנוי יען אינו סמוי מן העין, כי מי חפץ בברכה ובהתברכות, והלא הברכה תהא מהקב"ה ומה חפץ לד' בריבוי הדברים אם לא באו מנדבת לב בני ישראל, לכך פקד ומנה משה את הכלים להראות שרק נדבות ישראל חביבין כלפי מעלה, ואין חפצין כאן לצבור הון להקדש. וזה ששואל המדרש, באיזה ברכה ברכם, זהלא אין חשיבות לברכה שיתרבה נכסי ההקדש, ומשיב שבירכם שתשרה שכינה במעשה ידיכם, כלומר שכמה שנדבו בנדבת לבם יתברך ויתקיים ולא יתקלקל חלילה, כי על הפסד הקדש שפיר מקפידין, והברכה היתה שנדבותיהן יתקיימו בשלימותן ותשרה שכינה עליהן.

ויברך אותם משה. (לט, מג)

אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. (רש"י) **וקשה** למה הוצרכו לברכה זו, והלא אמר הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, הרי שהבטיח שישרה בתוכם, ולמה להם ברכה על כך. ונראה בהקדם ליישב למה כתיב במעשה ידיכם, היה לו לומר במשכן. וי"ל דהכוונה שתשרה שכינה במעשי ידיכם שאתה עובדים לצורכם, ואין הכוונה על המשכן, אלא הואיל ותרמו מנכסיהם תרומת ד' להמשכן, על כן תחול הברכה על כל הנשאר בידם, דכשם שבתרומה חטה אחת פוטרת את הכרי ובעל הבית מתברך על ידה כמו שכתוב על המפריש מעשר והריקותי לכם ברכה עד בלי די, כן הכא בתרומת המשכן שרתה הברכה על כל הנותר אצלם. וזהו הברכה שתשרה שכינה במעשה ידיכם, בכל מעשיכם במשא ומתן וכדומה תשרה השכינה ותביא לכם ברכה. (תפארת שלמה תקס"ג-כ"ט אדר תרכ"ו)

ואת בניו תקריב וכו' ומשחת אותם כאשר משחת את אביהם. (מ, יד) יתכן לומר שעל מעלת אהרון לא היה משה מתקנא שהרי גם הוא זכה למעלות בהיותו נביא ומלך, אבל על מעלת בניו של אהרון היה מתקנא, שהרי הוא, משה, לא זכה לכך שבניו יקבלו מעלה וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק "אל תקרב הלום" שביקש משה לו ולזרעו וכו'. ואם כן היה מקום לחשוש שאולי משה לא ימשח את בני אהרון בשמחה ובלב שלם, לכן אמר "ומשחת אותם" בשמחה וברצון גמור "כאשר משחת את אביהם"

ויכס הענן וגו' וכבוד ה' מלא את המשכן. ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וגו'. (מ, לד-לה) פירש"י: ולא יכול משה - וכתוב אחד אומר (במדבר ז, פט) 'ובבוא משה אל אוהל מועד', בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, כי שכן עליו הענן' וכו'. יש לתת טעם מדוע נכתב כך להביא הכתוב השלישי ולהכריע, דייקא בגמר מלאכת המשכן. וי"ל על פי דברי הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע (עי' 'בני יששכר' אלול מאמר ב ס"ח), כי ידוע שהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, הן מכוונות נגד הי"ג מדות של רחמים והנה, המדה ה"ג - "שני כתובים המכחישים זה את זה" וכו' - היא כנגד מדת "ונקה לא ינקה" - מדה הי"ג במדות הרחמים. והנה בגמרא (יומא פו.) רמינן, נאמר 'ונקה' ונאמר 'לא ינקה', הא כיצד? אלא, מנקה הוא לשבים ולא ינקה לשאינם שבים. ואמר הוא ז"ל, שלמדו כן חז"ל מהי"ג מדות שאמר מיכה (מיכה ז, יח) בפסוקי "מי א-ל-כמוך וגו' מימי קדם" - שהן מכוונות אל הי"ג מדות שבתורה

דברי תורה מרבתינו הק' מבעלזא

התורות מרבוה"ק מבעלזא נלקחו מהקונטרס הבינה והברכה שע"י מכון מעשה רוקח

מלאכת המשכן לעשותה בשלמות הראויה, וזה ששאל משה "מה נעשה בנותר", פירוש, מה נעשה במה שהותרנו מן המצוה, כלומר, כיצד יתוקן חסרון זה שלא נעשתה המצוה בשלמות הראויה. "אמר לו, לך ועשה בהם משכן לעדות", והכונה בזה שמהלב הנשבר שיש להם, וההשתוקקות והגעגועים שלהם, אשר חשובים מאד לפני השי"ת, כאילו נעשה עוד משכן חדש בתכלית השלמות, ונמצא שהמשכן נעשה שתי פעמים, פעם אחת בפועל ממש, ופעם שניה על ידי הלב הנשבר וההשתוקקות וגעגועים שהיו להם, וזהו כפל הלשון בפסוק: "אלה פקודי המשכן משכן העדות". **ובזה יתפרש גם הפסוק:** "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה", והיינו עשיית המשכן בפועל, "כאשר צוה ה' כן עשו", הכונה, על המשכן החדש שנעשה מכח הלב הנשבר וההשתוקקות וגעגועים שלהם, נחשב כאילו עשו את כל המלאכה שנית בתכלית השלמות.

"ויברך אותם משה", ופירש רש"י: "אמר להם, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו", והיא העשיה בפועל, ואילו "ומעשה ידינו כוננהו" מוסב על העשיה החדשה שעל ידי שבירות הלב וההשתוקקות וגעגועים של בני ישראל, כאמור. (כ"ק מרן מהר"ד ז"ע)

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה. (לט, מג) וברש"י: "ויברך אותם משה", אמר להם, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו וגו' (תהלים צ, יז), והוא אחד מ"א מזמורים שבתפלה למשה". ויש להבין את כפל הלשון בפסוק: "והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו", וכן כפל הלשון בפסוק "ויהי נועם": "ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (עי' רש"י שם). גם יש להבין את אריכות הלשון ברש"י: "והוא אחד מ"א מזמורים שבתפלה למשה". ויש להבין את כפל הלשון בפסוק: "והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו", וכן כפל הלשון בפסוק "ויהי נועם": "ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (עי' רש"י שם). ונקדים מה דאיתא במדרש (שמו"ר נא, ב) על הפסוק (פקודי לח, כא): "אלה פקודי המשכן משכן העדות" וגו': "כנס משה אצל בצלאל, ראה שהותיר מן המשכן, אמר לפני הקב"ה, רבון העולם, עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר. אמר לו, לך ועשה בהם משכן לעדות וכו', הוי 'אלה פקודי המשכן משכן העדות". **ויש לומר הרמז בזה,** על פי מה שפירש כ"ק אבי ז"ל (מרן אדמו"ר מהר"י ז"ע) את מה שאומרים בסיום ברכת ישתבח: "הבוחר בשירי זמרה", דהנה כשאדם מתבונן בדעתו לאחר עשיית איזו מצוה או לאחר אמירת שירות ותשבחות לפני השי"ת, שהיה לו לעשות המצוה או לומר השירות ותשבחות באופן יותר נעלה, ביותר אהבה ויראה והתלהבות הלב, ולבו נשבר על כך שלא נעשתה או לא נאמרו בשלמות הראויה, התבוננות זו היא בגדר שיריים ונותר מהמצוה, והיא חשובה מאד לפני השי"ת, וזהו: "הבוחר בשירי זמרה", והיינו שהשי"ת בוחר בשיריים של השירות ותשבחות, והם אהובים לפניו עד מאד. **ובזה יש לפרש** את מאמר המדרש, שלאחר עשיית המשכן, התבוננו חכמי הלב, שהיו יכולים לעשות את מלאכת המשכן באופן יותר נעלה, ביותר כונות קדושות ויחודים נעלים, ולבם נשבר בקרבם על שלא עשאוהו בשלמות הראויה, בבחינת "שירי זמרה", והיו להם השתוקקות וגעגועים גדולים על

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה. (לט, מג) וצריך להבין הכונה: "והנה עשו אותה". גם יש להבין את ענין כפל הלשון: "והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו". ויש לומר, דהנה אדם המקיים מצוה ועושה מעשים טובים, הוא ממשיך בכך על עצמו קדושה עליונה ביותר, ואם האדם בא עם חפץ המצוה לצדיק, מקשר הצדיק את המצוה ואת המעשה הטוב אל השורש העליון, וממשיך קדושה יותר עליונה על המעשה, ועל ידי כך הוא גורם שגם האדם שעשה את המצוה יתקשר יותר בשורש המצוה ותומשך עליו קדושה יותר עליונה, אך כל זה הוא רק כאשר בשעת עשיית המצוה יודע האדם שבמצוה ישנם ענינים גבוהים ורמים וקדושה גדולה מאד, שהם למעלה מהשגתו, והוא אינו עושה את המצוה על דעתו וכונתו בלבד, אלא על דעת הצדיקים ועל דעת השי"ת שצוה אותה, שעל ידי כך יכולים הצדיקים לקשר את המצוה בקדושה יותר עליונה, ונחשב כאילו האדם עצמו עשה אותה מתחלה בכונה שלמה.

והוא דכתיב: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה", והיינו שעתה כשהביאו את המשכן אל משה וראה את כל המלאכה, היה משה רבינו ע"ה מדבק ומקשר את הכל בשורש הקדושה, ובאותה שעה נעשתה כל המלאכה של בני ישראל בתכלית השלמות, על ידי שמשה רבינו המשיך קדושה גדולה ביותר על מעשה המשכן ועל בני ישראל שעשו אותו, והטעם שזכו לכך, כי: "כאשר צוה ה' כן עשו", פירוש, מיד בתחלה עשו בני ישראל את כל המלאכה על דעת מה שצוה ה' את משה, ובכח זה כאשר הביאו אחר כך את המשכן אל משה, העלה משה רבינו אותו לקדושה יותר עליונה, וגם הם נתעלו בקדושה יותר עליונה. (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה. (לט, מג) וברש"י: "ויברך אותם משה", אמר להם, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו וגו' (תהלים צ, יז), והוא אחד מ"א מזמורים שבתפלה למשה". ויש להבין את כפל הלשון בפסוק: "והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו", וכן כפל הלשון בפסוק "ויהי נועם": "ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (עי' רש"י שם). ונקדים מה דאיתא במדרש (שמו"ר נא, ב) על הפסוק (פקודי לח, כא): "אלה פקודי המשכן משכן העדות" וגו': "כנס משה אצל בצלאל, ראה שהותיר מן המשכן, אמר לפני הקב"ה, רבון העולם, עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר. אמר לו, לך ועשה בהם משכן לעדות וכו', הוי 'אלה פקודי המשכן משכן העדות". **ויש לומר הרמז בזה,** על פי מה שפירש כ"ק אבי ז"ל (מרן אדמו"ר מהר"י ז"ע) את מה שאומרים בסיום ברכת ישתבח: "הבוחר בשירי זמרה", דהנה כשאדם מתבונן בדעתו לאחר עשיית איזו מצוה או לאחר אמירת שירות ותשבחות לפני השי"ת, שהיה לו לעשות המצוה או לומר השירות ותשבחות באופן יותר נעלה, ביותר אהבה ויראה והתלהבות הלב, ולבו נשבר על כך שלא נעשתה או לא נאמרו בשלמות הראויה, התבוננות זו היא בגדר שיריים ונותר מהמצוה, והיא חשובה מאד לפני השי"ת, וזהו: "הבוחר בשירי זמרה", והיינו שהשי"ת בוחר בשיריים של השירות ותשבחות, והם אהובים לפניו עד מאד. **ובזה יש לפרש** את מאמר המדרש, שלאחר עשיית המשכן, התבוננו חכמי הלב, שהיו יכולים לעשות את מלאכת המשכן באופן יותר נעלה, ביותר כונות קדושות ויחודים נעלים, ולבם נשבר בקרבם על שלא עשאוהו בשלמות הראויה, בבחינת "שירי זמרה", והיו להם השתוקקות וגעגועים גדולים על

סיפור על פרשת השבוע

ימלוך בראדאמסק וכן מסופר כשהי' התפארת שלמה בצאנז בשעת עריכת השולחן אמר הרה"ק מגארליץ לאביו: טאטע שוין די העכסטע צייט אז פייוויל שענקיר זאל נתעלה ווערען אז אמר הרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנז זי"ע אונז האבין דא דער ראדאמסקער רבי ער האט די שליסל פון פרנסה כי משמים העניקו לו את מפתחות השפעת הפרנסה. באגרת אל רבינו הוא מכנהו "קדוש ה'; פאר הזמן והדרו, נזר ישראל, רבים ילכו לאורו, פטיש החזק עמוד הימיני נר ישראל". עם כל זאת התבטא אותו גאון וקדוש, לאחר ש"ל הספר "תפארת שלמה" ועיין בו לראשונה: "הנה הרבי מראדומסק זצלה"ה הסתיר עצמו ממני, ובחייו לא הכרתי כל כך גדולתו שהיה לו, ועתה אני רואה מהספר גדלו וקדושתו שהיה לו באמת".

והיתה להיות להם משחתם לכהנת עולם לדרתם (מ, טו) מסופר דבר פלא, על הרה"ק רבי שלמה מראדומסק זי"ע (תקס"ג-ג"ט' אדר תרכ"ו) כי בעת שנתקבל לרב שם כתב בעצמו את כתב הרבנות וכתב בתוכו כעין תפלה קצרה בזה הלשון, ויה"ר שהשי"ת יתן לי לב חכם לשפוט את עמו ישראל עכ"ל כעין המבואר במלכים ג' אצל שלמה המלך הנה נתתי לך לב חכם ונבון עיי"ש, ולאחר פטירתו כשחיפשו בגנזי אוצרותיו מצאו את כתב הרבנות הזה ודקדקו בו על כל קוץ וקוץ ופתאום האירו עיניהם ומצאו, כי על ב' אותיות ל"ב מן לב חכם היה כתוב על תיבת "לב" ב' נקודות, ותמהו מה זאת והתחילו לחשוב חשבונות ומצאו כי היה רב בראדאמסק ל"ב שנים והוא פלא גדול, שראה תיכף ברוח קדשו בעת שנתקבל לרב מספר השנים אשר

אורחות חיים

"דרכי תשלום השכחים בימינו - חשבונות בנק - לקיחת הלוואה - או קניית נכס עבור אחר,

את הרבית מחבירו, שכן אין החבר אלא שליח עבורו להפקיד בבנק [ואף שבהתחייבות אסור לו לקבל, שכיון שחבירו מתחייב עבור הבנק על חוב זה הרי דינו כלוה, משא"כ כשיש לו זכות בבנק ואינו מתחייב כלום עבור הבנק, אין דינו אלא כשליח בעלמא].

כרטיסי אשראי

(ו) **תשלום רגיל** מותר לשלם כל תשלום בכרטיס אשראי בתשלום אחד, ואין בזה שום חשש [כל זמן שאינו מוסיף כלום לחנות או לחברת האשראי אין שום חשש].

(ז) **תשלומים המשלם בכרטיס אשראי בפריסת תשלומים**, אם מחייבים אותו ברבית והצמדה וכדו', צריך לעשות היתר עסקה הן עם הבנק והן עם חברת האשראי [אם היא חברה אחרת], אבל בינו ובין החנות אין שום חשש רבית [כיון שהחנות מקבלת אותו סכום באותו תאריך כמו עיסקת מזומן].

(ח) **תוספת עבור כרטיס אשראי** ואם המוכר דורש תוספת בקניה בכרטיס אשראי, אם סכום התוספת אינו עולה על סכום העמלה שגובה חברת האשראי מבעל החנות, מותר [שהרי זה בכלל הוצאות הלוואה] אך אם הוא דורש יותר, צריך לעשות היתר עיסקה בינו ובין המוכר [או שאינו מפרש ושאר תנאים המבואר בפרק קניה בתשלומים, והיות שאינו שכיח במקרה זה סתמנו לאיסור].

(ט) **כרטיס אשראי של חברו** מותר להשתמש בכרטיס אשראי של חברו שימוש רגיל, דהיינו בתשלום אחד או בכמה תשלומים ללא רבית.

(י) **ואם משלם בו בקרדיט** [דהיינו שמשלם רבית לחברת האשראי], נמצא שהחבר ישלם עבורו רבית לחברה, אזי טוב להחמיר לעשות היתר עיסקה בינו לחבירו, בנוסף להיתר עסקה בינו לחברת האשראי.

(יא) תשלום לחבר עבור הכרטיס

אסור לשלם לחבר עבור שימוש בכרטיס האשראי [שהרי זה כערב שלוף דוץ שאסור לו לקבל שכר, כמבואר לעיל בפרק ז]. ומותר רק לשלם לו שכר טירחה וכדו' כמקובל, אך לא עבור עצם השימוש בכרטיס.

אך מה שהחבר מרויח נקודות וכדו' ע"י השימוש בכרטיס, אין בזה רבית ומותר [לפי שאינו מהלווה למלווה אלא מהחברה, ודבר זה מותר, כמבואר לעיל בפרק ז].

חברת חשמל, טלפון, מים וגז

(יב) **רבית באיחור בתשלום** מי שאיחר בתשלום לחברת החשמל, הטלפון, המים, או הגז, והחברה מחייבת אותו בתוספת רבית והצמדה, הרי זה אסור משום רבית, אלא אם כן יש להם היתר עסקה כדין.

(א) לקיחת הלוואה בהיתר עיסקה עבור אחר

כל הלוקח מהבנק הלוואה ברבית עבור אדם אלא שהיא רשומה בבנק על שמו [ועושה זאת מפני שיש לו זכויות לתנאים טובים יותר וכדו']. אם קיבל את הלוואה בהיתר עיסקה, כגון מבנק בא"י, לכתחילה יש להחמיר לעשות היתר עיסקה נפרד בינו ובין חבירו, אך אם לא עשה כן יש להקל בדיעבד לגבותו מחבירו, שהרי זה כאילו ההיתר עיסקה חל גם עליו [ולכן צריך שיהיו לו כל התנאים המבוארים בפרק כ, כגון שיהיו לו עסקים וכדו']. [ט"ז סי' ק"ע סק"ג, שאם הוציא הלוואה לעצמו ואח"כ מלווה לחבירו אסור מן הדין בלא היתר עיסקה, אך אם לקחו לכתחילה עבור חבירו הוי שלוחו וא"צ היתר עיסקה, ומ"מ בנידון דידן יש להחמיר כיון שהמוכר אינו יודע שלווה עבור חבירו. עי' בתורת רבית פ"ה סי"ט ופ"ז סעי' י"ד-ט"ו].

(ב) **לקיחת הלוואה מגוי עבור אחר** ואם קיבל את הלוואה ברבית מגוי, כגון מבנק של גויים, מן הדין עליו לעשות בעת מסירתו את הכסף לחבירו היתר עיסקה נפרד בינו ובין חבירו [ט"ז שם, שבגוי אסור בכל ענין מעיקר הדין, ועי' בתורת רבית שם].

(ג) **משכנתא עבור ההורים** ויש לציין כי דין זה שכיח מאוד כיום, במחנותנים שהתחייבו לתת נדוניא לבניהם ומוציאים משכנתא על שם הזוג הצעיר מבנק של יהודים, כשההורים משלמים כל חודש את הרבית, ויש להחמיר לעשות היתר עיסקה נפרד בין ההורים לזוג הצעיר וכן הלוקח הלוואה מהבנק עבור אביו הרשומה על שמו, אם הלוואה היא מבנק של גויים, עליו לעשות היתר עיסקה בינו ובין אביו. ואפי' אם היא מבנק יהודי שיש להם היתר עיסקה [כמו ששכיח בבנקים בא"י], יש להחמיר לעשות היתר עיסקה נפרד וכנ"ל.

(ד) **קניית נכס עבור אחר** וכן הקונה נכס ורושם אותה על שם חבירו [כגון שהוא רוצה לקחת הלוואה על הנכס וחבירו יש לו זכויות לתנאים טובים יותר וכדו'], אם יש בחוזה תנאים שיש בהם חששות רבית, כגון קנסות [ראה להלן בפרק יח]. או ששילם בתשלומים ואם היה משלם במזומן היה מחירו זול יותר [ראה לעיל בפרק י]. או זכות שימוש בדירה לפני גמר התשלום [ראה לעיל בפרק יא]. או תנאים אחרים המצריכים היתר עיסקה [ובדרך כלל אין כמעט חוזה לקניית דירה שאינו מצריך זאת], יש להחמיר לעשות היתר עיסקה נפרד בין הקונה האמיתי ובין חבירו, בנוסף להיתר עיסקה שבין המוכר לבין זה שהנכס רשום על שמו. אבל אם קונה מגוי, שאז אינו צריך לעשות היתר עיסקה בינו ובין המוכר, חייב לעשות היתר עיסקה בינו ובין הקונה מן הדין.

(ה) **הפקדה בבנק על שם חבירו** ואם מפקיד כסף בבנק של גויים על שם חבירו [כגון שיש לחבר תנאים יותר טובים וכדו'], מותר לו לקבל

(יג) **ואף אם אין לחברה היתר עסקה**, או שאין לו עסקים וכדו' [שאיז אין מועיל לו כלל היתר עסקה], [כמבואר להלן בפרק כ סעיף ט].
מ"מ כיון שאם לא ישלם את הרבית הרי יגבו אותה ממנו בעל כרחו בהוצאה לפועל, מותר לו לשלם, כיון שאינו נותן להם כרביית אלא הם גובים זאת בכח והרי זה גזל.
(יד) **משלם כדי שיהיה לו חשמל** ואף במקום שאין חשש של גביה

בעל כרחו, יש להקל לשלם במקרה שינתקו לו את החשמל או המים אם לא ישלם [חוט שני פי"ד ה"ג, שכן אינו משלם אז את חובו על העבר אלא על העתיד, וכאילו מפורש שמחיר חיבורו לחברה הוא כך וכך].
(טו) **אולם** כאן המקום להעיר, כי כל זה אינו אלא היתר לשלם אם איחר בדיעבד, אך בודאי שלכתחילה אסור לאחר את התשלום כשיחייבוהו ברבית. (מהר"ג ר' פנחס וינד בעמ"ח ברית פנחס על הלכות רבית)

הילולא דצדיקיא

הגה"ק רבי יוסף לאנדוי אבדק"ק פוזנא זי"ע (רבי יוסף הצדיק) נלב"ע ה' אדר תקס"א

האמיתית" אויסער אויף ר' יוסאל'ע פוזנער" כי בכל הספר נודע ביהודה לא כתב התואר "הגאון האמיתי" אלא רק על רבי יוסאל'ע פוזנער.

נכנס אחד אל החזו"א ואמר שחיפס בשו"ת נודע ביהודה ומצא שיש לו שם עוד תשובה אחת, אשר הנוב"י כותב לחכם אחד והוא מפליג עליו מאד בתוארים - הוא התשובה שבנוב"י מהדו"ק אה"ע"ז (סי' עד), שכתב לחכם בכלל "הרב יצחק בכר דוד" זצללה"ה הרב הראשי לקושטא בעמ"ח שו"ת דברי אמת, והשיב לו החזו"א בזה"ל: "אלע טיטלען יא אבער "הגאון האמיתי" איז נאר יוסאל'ע פוזנער", [אע"פ שכל התוארים כתב לו אבל "הגאון האמיתי" לא כתב לו ורק על רבי יוסאל'ע פוזנער כתבון], ע"כ.

ויהי בשנת "חוקת" [תקי"ד] וחותרו הגה"ק הנוב"י יושב על כסא הרבנות בעיר יאמפלא, והעיר רבתי עם עיר פראג עמדה באותה עת ללא רב ומורה, ויתיעצו ראשי הקהלה לבחור את הנוב"י למורה ומנהיג לעדתם, ויבואו אליו משלחת נכבדה ויקראוהו לשבת על כסא כבודו ולפאר את עירם, ויאות להם הנוב"י יוסע שמה מקודם כדי לראות בתחלה את המקום, וזה היה בראשית שנת "שירה" [תקט"ו] והוא לבדו נסע אז בראשונה ולקח עמו את חתנו הגאון המפורסם הוא רבינו זי"ע, כדי שיהיה לו לצוותא (רבינו היה אז אברך צעיר לימים כבן י"ט שנה).

ויהי בבוא הנוב"י לפראג וישלח את רבינו לתור לפניו את העיר ולתהות על קנקנם של הבעה"ב שבעיר, האם המה ע"ה או ת"ח, רבינו לא גילה את זהותו, נכנס לבית מרזח יהודי התיישב ע"י השלחן ועיין בספר, בתוך כך נכנס חייט יהודי לשתות כוסית יי"ש ובתוך הדברים אמר לבעל בית המרזח, כי פליאה גדולה בעיניו מה שכתב הרמב"ם בפ"א מהל' גניבה וגזילה, הלא הוא נגד גמרא מפורשת, ועי"ז נתהוה פלפול גדול ביניהם, בויכוח התערבו עוד חמשה יהודים שישבו מפוזרים ע"י שלחנות, שלשה סנדלרים ושני נגרים, וכשנכנסו בעלי מלאכה נוספים לבית מרזח

הליכותיו היה מתנהג בחסידות ופרישות יתירה, קדוש יאמר לו, וכאשר חרות על מצבתו לאמר: "עשרים ושתים שנים רצופות, לא ראה פני אשה לפני כלב וגוי ושום דבר טמא". וכאשר הלך לשוק היה עוצם את עיניו לכל יקרנו לראות שום מראה לא טהור.

אביו הגאון רבי משה פנחס זצ"ל היה נגיד מפורסם ותורה וגדולה יתאחדו אצלו במקום אחד, ויכלכל את יוסף בנו - הוא רבינו זי"ע, וישב במנוחת הדעת, ולא קיבל עליו משרת רבנות, ויהי שוקד על דלתי ביהמ"ד אשר בזאלקאוו, וילן שם בעומק של הלכה, ומשם יצא טבעו בעולם לאחד מגדולי הענק, כי שנים רבות עשה רבינו בזאלקאוו.

ושנים הרבה היה חוסה בצל כנפי חותנו, והיה מן החונים סביב למשכן כבודו, מקודם בעיר יאמפלא, וברבות הימים כאשר חותנו עבר מיאמפלא לפראג לקח אתו אמו את חתנו הוא רבינו, לפרק זמן להיות לו לצוותא. ויהי כאשר נפרד רבינו מאת חותנו וחזר לזאלקאוו היה דרכו לבא אל חותנו פעם או פעמיים בשנה אל מעון קדשו בפראג, להתראות עמו ולשמוע תורה מפיו, עד אשר נתקבל לכהן פאר ברבנות בק"ק יאברוב, ונבצר ממנו הדבר מפני היות הדרך רחוקה ממנו מיאברוב עד פראג, ויחל רבינו לעמוד אתו בקשרי מכתבים, ואליו היה מפנה את השאלות הקשות אשר באו לפניו, כי אמר רבינו בענותנותו, שבכל דבר עיוני הרי הוא כמחוייב בדבר להיות נמלך עם חותנו, ואף הוא השיב אליו תמיד אמרו ברוב אהבה וחובה, וירוצו האגרות מיאברוב לפראג ומפראג ליאברוב הלך ושוב, אגרות ראשונות ואגרות שניות.

וראוי לציין כי רבינו קרא לעצמו תלמיד אצל חותנו הגדול, אולם חותנו הגדול לא קרא לו "תלמידי" מעולם, אלא אדרבה מפליגו ומפליאו בתוארים כאחד הגדולים אנשי השם, ובספר זכור לדוד מובא: שמרן החזו"א בדברו פעם מרבינו אמר עליו: "ער איז ניט גיווען ווייניגער פון זיין שווער
הגה"ק החזו"א זי"ע אמר פעם: אין גאנץ נודע ביהודה שטייט נישט" "הגאון

הגה"ק רבי יוסף זי"ע נולד בשנת תצ"ו בעיר זאלקאוו לאביו הרב הגאון המפורסם שר ונגיד בישראל ר' משה פנחס זצ"ל אבדק"ק סוויז וראב"ד דק"ק זאלקאוו, נאמן בית ישראל ב'ועד ד' ארצות' ופרנס הועד דגליל לבוב, בנו של גדול הג"ר אברהם היילפרין זצ"ל המפורסם בשמו "ר' אברהם ר' חיימ"ש" פרנס ומנהיג 'ועד ד' ארצות' בלובלין. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רבקה ע"ה בת הרב הגביר נגיד ונדיב בעמיו ר' ישראל עוזר זצ"ל פרנס לובלין נכד בעל מהדורא בתרא חתן המהרש"א זי"ע.

ומשחר טל ילדותו בעודו ילד קטן כבר ניכרו בו כשרונות עצומים, ובעודו בילדותו כבר הכירו בו כל רואיו כי קדוש הוא לה; שם בעיר זאלקאוו גדל הילד על ברכי אביו, והיה מתאבק בעפר רגלי חכמי העיר, רבניה וגדוליה שהיתה עיר מלאה חכמים וסופרים, ויגדל הנער יוסף ויהי הוגה בתורת ה' בשקידה גדולה ויגיעה עצומה, וישב בין הבחורים הגדולים והחריפים אשר בקלויז בזאלקאוו, ויחדש חידושים בחרifות גדולה ובקיאות נפלאה כאחד מן הגדולים.

שמעו של העילוי המופלא מזאלקאוו הגיע לאזני ש"ב הגה"ק המפורסם רבי יחזקאל סג"ל בעמ"ח שו"ת נודע ביהודא' שהיה בעת ההיא אבדק"ק יאמפלא שבגאליציא וישלח הגאון מיאמפלא ויקח את רבינו לחתן לבתו הבכירה והמהוללה מרת פריידא ע"ה. אביה בעל הנוב"י זי"ע מזכיר את בתו בספרו בתוך תשובותיו לכל הפחות ברמיזה, עיין נוב"י ח"א אה"ע (סי' טד) - "שלום לכבוד אהובי חתני ידיד נפשי וכו' כק"ת מוהר"ר יוסף נר"ו עם שלום זוגתו בתי ידידת נפשי יצ"ו", וכן בכמה מתשובותיו אל חתנו הוא מסיים דברי "אביכם", "אביך וחותרך המעיתר בעדיכם", דברי "חותנך ואביך" וכדומה. ויבא יוסף בברית הנישואין והוא עודנו צעיר לימים כבן י"ג למצוות.

אחר שנשא רבינו את בת גדול הדור, ויקדש כל עתותיו לה; וינזר מכל חמודות תבל ומנעמיה, וישב ויגע בתורה בקדושה ובטהרה, ולא פסק פומיה מגירסא, בכל

הצטרפו גם הם לפלפול זה. רבינו ישב כל העת במקומו והתבונן מן הצד, שתק ולא התערב, הויכוח התארך עד שנעשה סמוך לשעה עשר בערב, עד שקם אחד מהם ואמר "רבותי, אני רואה שאנחנו לא יכולים להשתוות בינינו ואיננו יודעים עם מי הצדק, מיד יעבור כאן ר' יעקב שומר הלילה והוא יכריע בינינו", וכן היה, נכנס ר' יעקב השומר בירר את הסוגיא כאחד הגדולים בתורה, סידר את השיטות האיר את עיני המתווכחים בהלכה והשתיק את כולם.

אחרי ראות רבינו כל זאת, קם ממקומו וחזר אצל חותנו וסיפר לו את כל מה שראו עיניו, בשמוע הנוב"י זאת, כינס את ראשי קהלת פראג ויאמר לפניהם, כי הוא אינו ראוי להיות רב בקהלה מפוארת כפראג שהיא מלאה חכמים וסופרים, ואפי' הבעלי מלאכות שבהם יודעי תורה הם, אבל ראשי הקהלה הרגיעו את הנוב"י ובקשוהו שבכל זאת יקבל עליו משרת הרבנות בעירם, ובודאי יהיה לו סיעתא דשמיא, אחרי זאת קיבל עליו הנוב"י את משרת הרבנות בפראג, ויכתבו לו כתב הרבנות ויכתירוהו לרב העיר, וידרוש לפניהם חילוק גדול בסוגיא בש"ס. [עובדא זה סיפר הג"ר יהושע ברוך רייניץ אב"ד טשעטשאוויץ, והוא שמעו מחמיו הגה"ק בעל 'מנוחת אשר' מטשענגער, והוא שמעו מחמיו הג"ר מאיר אלמשאד תלמידו של רבינו ששמע זאת מפי רבינו עצמו].

ובשלהי דהאי שתא [שנת תקט"ו] בחודש מנ"א העתיק הנוב"י את אהלו מעיר יאמפלא למכון שבתו בפראג, ויבוא לפראג גם ב"ב, כי אמר הנוב"י שהם יסעו לאחרונה רק בימי הקיץ, וישב רבינו עם חותנו בצוותא בעיר פראג.

במשך שנות חיי שימש רבינו כרב ואב"ד בארבע עיירות והגה"ק רבי משה תאומים זצ"ל בעל שו"ת 'דבר משה' כותב בהסכמתו לספרו של רבינו בזה"ל: וכך היה רבינו אומר, כי בארבע קהלות הוכן כסאו, כי היה אב"ד בק"ק יאברוב וזיטקאו ס'קאהל פ'וזנא ובראש שמות ארבע העיירות נרמז שמו "יוסף". רבינו נתקבל בראשונה לכהן פאר בק"ק יאברוב בשנת תקל"ג בערך - אחת העיירות העתיקות בגאליציה המזרחית בגליל לבוב, עיר אשר זקנים וגדולים ישבו בה מלפנים, ועתה זכו והאי קדוש ישראל רבינו יוסף הצדיק ניאות לקבל עליו המשרה בעיר הזאת.

זקני העיר יאברוב היו מספרים נפלאות מקדושתו וצדקתו, הוא היה מתפלל תמיד בביהכ"ל הן בקיץ והן בחורף, ובמקום תפלה שם רינה, שהיה לו שיעור קבוע ללמוד שם אחר התפלה תמיד גם בחורף, וזקנו היה מגודל ולפרקים מחמת הבל פיו וגודל הקור, נקפאו שערות זקנו ונתמלא קרח

(בימים ההם לא היה נהוג לחמם את הביהכ"ס) ואח"כ בבואו לביתו הוחם לו חמין להמס את הקרח מעליו ולשוף בהם זקנו, וכך היה תמיד תפלתו וגירסתו במס"נ.

רבינו היה רגיל לדרוש בכל חודש ללמד לבית יעקב אלו הנשים והיה משמיע קולו קול עז, "שמעו לי נשים צדקניות שבעזרת נשים מה שאני מזהיר אליכם".

בשנת תקל"ו יצא רבינו את העיר יאברוב, ובני יאברוב לא אבו להיפרד מעל רבם כי אהבו אותו אהבה עזה והעריצוהו ביותר, ויצאת צדיק מן המקום עושה רושם, כי נתן להם את ברכתו בצאתו משם, ויברך את אנשי רחוב ביהכ"ל שהוא היה דר שם, שלא ישלוט בהם אש לעולם, וברכתו של אותו צדיק נתקיימה בהם כי מני אז הגם שהיה שם כמה שריפות רח"ל, אבל בשביבותיה דרב ניצלו כולם מהדליקה.

אחרי יאברוב ישב רבינו על כסא הרבנות בק"ק וויטקוב ובק"ק סקאהל - שבמחוז טארניפל, ויכהן שם פאר כראב"ד ויש מתביטא, וישב רבינו בק"ק סקאהל עד שנת תק"ם, וישפוט את ישראל, שם העמיד הדת על תילה והלך בתקיפות עם הני אינשי דלא מעלי, לדרוש להם בתוכחת מוסר ודברי כיבושין ולכפוף קומתם. בסקאהל הובאו לפניו שאלות רבות בעניני התרת עגונות והיה משיב דבר לשואלי הרבים אשר פנו אליו ושמו הטוב היה הולך לפניו.

והעיר פוזנא עיר גדולה לאלוקים היא, עיר ואם בישראל, ורב ומודה לא היה להם בימים ההם, כי הגאון רבי צבי הירש ב"ר אברהם זצ"ל (חתנו של הגה"ק רבי רפאל הכהן הכהן מהאמבורג זצ"ל בעל 'ושב לק"ק פיורדא, כמה רבנים בעלי שם עמדו אז על הפרק לרבנות העיר פוזנא, כי קהלת פוזנא היתה מפורסמת מאד בגודלה, וגדולי הדורות אשר מעולם, אנשי השם ישבו בה לפניו על כסא הרבנות, ע"כ כמה רבני וגאוני ארץ התחבטו גם המה לאחוז בסנסני הרבנות דשם, וירבו הדעות בין ראשי הקהלה זה אומר בכה וזה אומר בכה, ויתאספו ראשי וקציני העיר אסיפה גדולה וידברו איש לרעהו לאמור מי יבוא וישב על כסא הרבנות בקהלתנו עד כי נתגלגל האופן לקרוא "בשם רב יוסף דמוקיר שבת"ו בק"ק סקאהל" גם לחותנו הגדול הנודע ביהודא היה יד וחלק בבחירה זו, כי אנשי ק"ק פוזנא שמעו בעצתו.

וביום י' לחודש סיון לסדר ופרט "עיר" גבורים עלה החכם [בשנת תק"ם] נגמר הדבר בכי טוב, ושימו קהלת פוזנא את כתר הרבנות העיר לראש יוסף. והיה ה' את יוסף, ובכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו

(בראשית לט, ב-ג), כי עם בואו לפוזנא הרחיב רבינו את גבולי הקדושה בתורה ובתלמידים, והקים שם ישיבה גדולה לבחורי חמד מבני העיר, ולבחורים אשר באו מעיירות הסמוכות לפוזנא, ויהי כאשר יצא שמע הישיבה לתהלה בפי כל, נהרו לשיבתו תלמידים רבים ממרחקים, לשאוב מים חיים מבארו, ולהינות מנועם זיו חכמתו ותורתו.

מתלמידיו הגדולים הגה"ק בעל חמדת שלמה זי"ע שהיה תלמידו המובהק, והגה"ק רבי יצחק משה פערל'ס זי"ע אב"ד אייזנשטאדט, והגה"ק רבי אליקים געץ הכהן זי"ע אב"ד בייאה, והגה"ק רבי מאיר אלמשאד פאפער זי"ע אב"ד מאטרסדורף (חותנו של בעל מנוחת אשר), והגה"ק רבי אברהם קארנלנדר זי"ע אב"ד גרוסווארדין.

ונשבת רבינו על כסא כבודו בפוזנא, וינהל את עניני העיר בחכמה ובתבונה ובדעת, ותהי מלאכתו לעיין במילתא דמתא בעסקי הציבור, ולמוכח להו במילי דשמיא, ויחזק רבינו את בדקי הדת, ותקנות רבות תיקן להם בעניני הכלל והפרט, הן בעניני העיר והן בתקנת ביהכ"ל וביהמ"ד, ומגמת פניו אלו בכדי לרומם את קרן קהל עדתו.

רבינו עמד בראש הישיבה, וינחל לתלמידיו הרבים את דרך לימודו בחריפות בפלפול ובסברא, רבינו היה מקרב אליו את תלמידיו והיה מקושר עמהם, וישם את עינו ולבו עליהם כל הימים, וכמים הפנים אל פנים כן נקשרו אליו תלמידיו בעבותות האהבה, וילמדו מדרכי עבודתו ממדת חסידותו ופרישותו, ומענוונותו הגדולה, כי כל הנהגתו של רבינו בקודש היתה בכל הליכותיו, וכל אלו עשו רושם עמוק עמוק בלב תלמידיו, ללמוד ממעשיו וללכת בדרכיו, וגם אחרי אשר הלכו התלמידים מלפני רבם ויקימו להם בתים והלכו באשר הלכו, ואף אחרי פטירתו, היתה רוח הקודש של רבינו חופפת על תלמידיו כל הימים.

והעיר פוזנא גדולה לאלקים היא, וטרדת עניני העיר וצרכיה רבים המה, וגם שאלות רבות וקשות הגיעו אליו מחוץ לעירו, אשר דרשו קהלות ישראל בה, לדעת מה יעשה ישראל, רבינו אשר כל ימיו היה יגע בתורה ולא מצאו אדם רק יושב ושונה, היה כבד אליו הדבר מנשוא, ויהי כאשר ראה רבינו כי רבו עליו הטרדות מאד במילי דציבורא, נאלץ לגזור גדר בעדו, שלא להשיב עוד לשואליו דבר מחוץ למקומו, וכי כל זמנו יהיה מעתה קודש לתורה, ולצרכי התלמידים ללמדם תורת ה', ולהשמיעם את חוקי האלקים ואת תורותיו.

גם גאון עוזינו הגאון הגדול רבי עקיבא אייגר זי"ע שהיה בעת ההיא אבד"ק פרידלאנד פנה כמה פעמים לקדם רבינו שבפוזנא במכתבי שאלה בענינים שונים

והכרחיים להלכה ולמעשה, אבל רבינו לא השיב לו מאום על מכתביו, ויפלא הדבר בעיני הגרעק"א על מה ולמה אינו זוכה לקבל מרבינו מענה על מכתביו, וברוב ענוותנותו תלה הגרעק"א את החסרון בו, שמא לא מצאו דבריו חן בעיני רבינו, ויהי היום ויקר מקרה ונזדמן לו לרעק"א ליקח את דרכו לליסא, ויעבור דרך פוזנא ויסר אל בית רבינו ויבקר אותו, וכאשר ישבו שני גדולי עולם אלו יחדיו וידברו ביניהם ד"ת, ראה הגרע"א את גודל ענוותנותו של רבינו כי רבה היא וכי חביבים בעיניו מאד דברי תורה אשר השמיע באזניו, וכי מצאו חן בעיניו, וישאלהו לאמר: "על מה ולמה לא זכיתי להשיב לי בכתב", ויען רבינו ויאמר: "מוגדר בעדי מבלי להשיב חוץ לעירי", וירא רבינו את הגרעק"א עומד ומתפלל על תשובתו ויאמר לו: "גיע למקומי פה ויראה כי צדקו דברי בזה".

לימים, אחרי שנים רבות, כאשר נתקבל הגרעק"א לכהן ברבנות פוזנא בשנת תקע"ד, לא יכול היה עמוד יותר במנהגו להשיב לכל שואליו בדבר הלכה, מחמת עוצם טרדותיו בפוזנא והסביבה, והוכרח גם הוא לגזור בעדו לא להשיב בד"ת מחוץ לעירו, ויאמר הגרעק"א "ראיתי כי כמעט רוח נבואה היה בפיו של הגאון המפורסם הצדיק מוהר"ר יוסף זצ"ל אב"ד ור"מ דפה", שהרי רבינו ניבא לו לפני שנים רבות כי יגיע לרבנות בפוזנא. [כך כותב הגרעק"א בהתנצלות להגה"ק רבי שלמה קלוגער ז"ע על דבר מניעת תשובתו (לקוטי תשובות וחידישים מרעק"א סי' סה)]

בשנת תקמ"ב הצטרף רבינו אל חותנו הגדול במלחמתו, מלחמת הקודש אשר נלחם נגד המשכיל הידוע "נפתלי הירץ וייזיל" לאחר שפרסם את אגרתו "דברי שלום ואמת" שהוציא באותו עת ושלחה בכל גבולי ישראל, באגרתו מפרט וייזיל את תוכניותיו בענין סדרי הלימודים החדשים, "שלא ילמדו את הנער תורה ואמונה וקצת המוסרים עד שילמדוהו מקודם קריאת הלשונות ודקדוקיהן" - "אם ישפטו שהנער אינו הגון ללימוד התורה, אל ישים את חלקו בהם", וייזיל לא הסתפק בזה, אלא החשיב באגרתו מאד את החכמות החיצוניות ונימוסי ד"א שהם קודמים ללימוד תורתנו הקדושה, והם עומדים מעל לחכמת התורה ודרך ה' - עפ"ל. באגרתו משתקפת לרוב הזלזול בגסות בכבוד התורה ולומדיה הממיתים עצמם באהלה של תורה, ואת האיגרת הזאת שלח וייזיל בכל קהלות ישראל, ויזהיר הנוב"י את כל קהל עדתו, כי החובה להתרחק ממנו ומדעותיו האפיקורסיות, כמטחוי קשת, וגם כל גדולי הדור שבמדינת פולין יצאו כנגדו והצטרפו אתו למלחמת קודש זו.

הנוב"י שעמד בראש המערכה נגדו, אף שלח מכתבים לכל גדולי ישראל במדינות הקרובות אליו והרחוקות, לעוררם לצאת במלחמה גלויה נגד המתועב וייזיל, ולהזהיר את העם מפניו. אף רצה הנוב"י להחרימו ולהבדילו מעדת ישראל, אבל מחמת מורא השלטונות שאין להחרים אדם במדינה זו בלי רשות הממשלה חדל מזה.

בין מאורי הדור ההוא שהתייצבו במלחמה להלחם נגדו, בלטו במיוחד שלשה גאוני ארץ, הראשון היה חתנו הוא - רבינו האב"ד דפוזנא ז"ע, והשני הוא הגה"ק ר' דוד טעביל מליסא ז"ע בעל 'נחלת דוד', והשלישי הוא הגר"א מווילנא ז"ע אשר יצא כנגדו והזהיר את העם להשמר מלהילכד ברשתו, באגרת פרטית ששלח וייזיל לחבר מרעיו אשר בטריעסט, מתלונן הוא בעצמו על כך וכותב מי הם השלשה רבנים שיצאו כנגדו, וכה הוא כותב: "והמריבים הם שלשה, האחד הוא הרב בפוזנא חתן הרב מפראג, והשני הוא הרב מליסא, והשלישי איש יושב ווילנא, נקרא בכינויים ר' אליה חסיד"...

בשנת תקמ"ד היה רבינו מתווך השלום בין חותנו הנוב"י לבין גדולי החסידות. עד שהגה"ק רבי פנחס הלוי הורביץ ז"ע בעל "ההפלאה" פנה במכתבו אל הגה"ק רבי דוד טעביל מליסא ז"ע וביקש מאתו שיכתוב להגאון מהר"י מפוזנא שיבקש מאת חותנו הנוב"י שלא יצער להרה"ק מזלאטשוב ז"ע וז"ל: "כי אחי הגאון החסיד מו"ה רבי שמעלקא ז"ע מניקלשבורג העיד עליו שכל כוונתו לשם שמים, לכן אל יבטל אותו צדיק מעבודתו" ע"כ.

רבינו היה גאון גדול ומופלג בעוצם גדולת תורתו, ועוצם בינתו ודעתו הרחבה, בחריפותו ובבקיאותו היה הפלא ופלא, כאשר מצד אחד היתה בקיאותו להפליא ולא היה דבר סתום מלפניו, כי עיניו היו צופיות כיונים על אפיקי הש"ס, וכל דברי הראשונים והפוסקים היו לפניו כשלחן ערוך, ומצד שני היה עוקר הרים וטוחן זו בזו, שוחק צרורות כקימחא טחינא בפלפול עצום, בסברא נכונה, ובדעת רחבה כבן עזאי בשוקי טבריא, והיה גבור חיל, קרני ראם קרני בהם יגח צפונה ונגבה.

חותנו הגדול היה מרבה להזכירו בתשובותיו ולספר בשבחו, וקרא עליה דרב יוסף "סיני ועוקר הרים" (נוב"י קמא חו"מ סי' כח) לא זו מחבבו ומלהתיקר בו, ותהילתו תמיד בפיו ואף כותב לו "כבודי ומרים ראשי" (נוב"י קמא חו"מ סי' כח) ומכנהו בתוארים מופלגים "בחיר ה' גאון הגאונים" (נוב"י תנינא חו"מ סי' מה) "הגאון המובחר שבגאוני הזמן" (נוב"י קמא אה"ע סי' סד), במקום אחר הפליג יותר "בתורה והמעשים הוא יחיד בדורו" (נוב"י תנינא

אה"ע סי' סד), אף כותב אליו במקום אחד "דע אהובי חתני כי בעת שכתבי לך התשובה ידי מרתתין, וכולא גופי מרתת ממתניתא דילך, כי ידעתי כל סתום לא עממוך, וכביר תמצא ידיך חורין וסדקין לבדוק אחר סברתי אם יש לה פירכא בדברי הראשונים, כי כל דברי הראשונים לפניך כשלחן ערוך ומצורף לזה עוצם בינתך ודעתך הרחבה כבן עזאי בשוקי טבריה" (נוב"י חו"מ סי' כח) אין פלא איפא מה שהפליג חותנו וכתב עליו במקום אחד בספרו "כל דבריו לאמיתה של תורה מכוונים" (נוב"י קמא חו"מ סי' כו), גם כותב לו במקום אחר "גבור החיל ה' עמך, בכל מקום הלכה כמותך" (נוב"י תנינא אה"ע סי' ס), דברים שלא מצאנו שכתב כן על אף אחד מגאוני דורו. ואין לך עדות נאמנה מזה עד כמה גדול הי' רבינו, שהלא גלוי וידוע שהנוב"י ז"ע לא נשא פנים לשום איש ואמת חותמו.

רבינו היה מחדש נפלא, ולבו כלב הארי, ממציא סברות וחילוקים ברוב פלפול, ועוקר הרים וטוחן זה בזה בסברא, אך אהבת האמת היתה עומדת תמיד לנגד עיניו, רבינו כותב במקום אחד (עיין בחידושי רבינו יוסף מפוזנא בסוגיא דקצובין וכתובין גיטין דף נ:.) "ויש לנו בזה ת"ל דרכים מסולסלות ביופי ונעימות, אך לקבוע דבר אשר יעמוד ימים רבים צריך התבוננות רב לבל ינטה מדרך אמת, ומה שנראה לדעתי ברור אגיד, ולא - אחדל", ע"כ.

כך היתה דרכו של רבינו, להעלות את חידושי תורתו עלי כתב וגליון, בעודו בגיל צעיר כותב רבינו: "וה' יאמץ לבבי ללמוד ולעשות ספרים אין קץ, כאשר עם לבב עבדו בתמים שואל". זאת היתה שאיפתו מנעוריו, עשות ספרים אין קץ, אמנם כוונה מיוחדת היתה לו בכל אלו... "היות כי כוונתי בהעלאה זו, למען אשא עול תורה מנעורי וייטב לבי כל הימים", כך מעיד רבינו בעצמו, כי כוונתו בכל אלה למען ישא עליו עול תורה מנעוריו.

גם בתורת האריז"ל וסתרי התורה היה רבינו רב גובריה כי מקובל גדול היה, וכמו שהעיד עליו תלמידו הגאון ר' יוסף כהנא מקרשטין זצ"ל בשער ספרו "וקמץ הכהן" - בזה"ל: "המקובל אלקי קדוש יאמר לו מהר"י צדיקא..."

איש צדיק תמים היה רבינו, קדוש וטהור נשגב מאד, לא לחינם זכה אשר בני דורו יכנוהו בכינוי מופלג בעוד בחיים חיותו, ובשמו יקראוהו "רבי יוסף הצדיק", תלמידו הג"ר יוסף כהנא כותב בשער ספרו הנ"ל "ומה לי להרבות בשבחו הלא תהלתו מלאה כל הארץ וכו' קדוש יאמר לו מהר"י צדיקא מזאלקאווי", וכן מכנהו בן דורו,

הג"ר יעקב זצ"ל בספרו 'נחלת יעקב' "הגאון מו"ה יוסף הצדיק אבדק"ק פוזן", זקני העיר יאברוב - שם כיהן רבינו כראב"ד העידו כן בפני הג"ר משה תאומים (כשנבחר הוא לאב"ד דשם בשנת תר"ח) ויאמרו אליו: "שנבחר לשבת על כס רבנות אשר גדולים וזקנים שבדור ישבו בה מלפנים, וביחוד הגאון מו"ה יוסף הצדיק זצ"ל". וכן הוא בכל מקום שרבינו מוזכר בו מתואר בשמו "רבי יוסף הצדיק" ואכן לזכר עולם יהיה "צדיק".

זקני יאברוב העידו עוד וסיפרו מגודל צדקת רבינו ומגודל קדושתו את אשר מקובלים המה מאבותיהם שאמרו עליו: "כי רבינו היה בעל צורה, שופריה דיוסף לנשיא אלוקים הדר בהדרת קודש, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו". אף חותנו בעל הנוב"י מעיד על קדושתו המופלגת "דין הוא הדר בהדרת קודש וכל העם עונין אחריו מקודש" (נוב"י תניינא אה"ע סי' נה) כי כאמור כבר מימי קטנותו היה מתנהג בקדושה יתירה שלא ראה פני אשה בפני כלב וגוי ושום דבר טמא כ"ב שנים. [וזה הי' משנת נשיאותו תק"י - עד שנת תקל"ג שנתקבל לאב"ד יאברוב].

בשנת תקנ"ג נכבשה פוזנא לפני פרוסיה, ועברה אליה ע"פ החלוקה החדשה של פולין, השינוי המדיני הזה גרר אחריו שינויים רבים בחייהם של היהודים, ממשלת פרוסיה ראתה חובה לעצמה, לא לתת חסות מדינית ליהודי פוזנא, אלא גם לדאוג להשכלתם ברוח הזמן, ע"י יסוד בתי ספר עבורם, שבהם ילמדו גם לימודי חול לימודי קודש.

יהודי פוזנא שרגילים היו לחנך את בניהם ע"פ הדרך המסורה המקובלת בכל קהלות פולין, ראו בכך גזירה רעה הבאה להשכיח תורה מישראל, והשתדלו להשאיר את המצב הקיים גם תחת השלטון החדש, הם לא אמרו נואש ועשו כל מיני טעדיק שלא יצטרכו לייסד בתי ספר כדרישת השלטון, ואכן כל ימי חיי רבינו לא הוצרכו לכך, כי רבינו עמד על המשמר, ויחד עם ראשי הקהלה נווטו את מהלך הענינים בממשלה, בטו"ט ודעת, וביצוע הגזירה נדחה משנה לשנה, כל ימי חיי רבינו.

רבינו היה "אוהב שלום ורודף שלום", ובכל עוז התאזר למנוע מחלוקת בישראל, בצוואתו את בניו הוא כותב: "הרחק תרחיקו מאד ממחלוקת בכל היכולת, ואם ח"ו יהיה ריב בעיר ויהיו שני צדדים, אתם לא תהיו נוטים לשום צד מהצדדים, רק תבקשו שלום ותרדפוהו, אם יהיה ביכולתכם, אבל ח"ו להתחבר עם איזה צד" ע"כ. **ומעשה היה בשבת** כאשר רבינו היה בק"ק סקאהל, הלשין עליו איש אחד אצל השר, ובעקבות זאת נקנס רבינו והוצרך

לשלם ממון רב, רבינו נשא את הפסדו בדומיה, והמלשין לא מצא לנכון אפילו לבקש ממנו מחילה על כך. עברו שנתיים, ונתגלגל הדבר ואותו מלשין נתפס בעצמו אצל השר ונאסר, והיו צריכין להשתדל עבורו להוציא ממאסרו ולפדותו, למלשין לא היה בידו לשלם את הסכום אשר קצב עליו השר כי עלה לסך רב, אולם בצרתו ידע המלשין שאצל רבינו יוכל למצוא אוזן קשבת אליו וביקש מהאיש שומר בית האסורים להביא אותו אל בית רבינו, וכן עשו לו, והלך המלשין אצל רבינו כשהוא אסור בנחושתיים, ובכה לפניו ויתחנן אליו שיפדה אותו ממאסרו, וכה אמר האיש אל רבינו: "אל יחשוב לי אדוני עון אשר נואלתי ואשר חטאתי נגדו זה שנתיים ימים", רבינו הגאון החסיד השיב לו: "הראש כלב אנכי, אשר הוא נושך באפו ובחרונו את המקל שמכין אותו בו, אבי שבשמים גזר עלי בעת ההיא להפסיד ממוני רק אתה היית המטה שנהפכת לנחש להלשין עלי, ומעי המו עליך מה ראית על ככה ולמה היה לך לעשות כך", ומיד הלך רבינו לפדותו.

אע"פ שרבינו היה נוהג בנועם את בני עדתו, אמנם כל זה כשהיה נוגע אליו, אך כאשר נגע הדבר בעניני יראת ה' או בענין משמרת הקודש להעמיד הדת על תילה, התנשא כלביא וכארי ולא נשא פנים לשום איש, לא נרתע מפני הפרנסים התקיפים שבקהלתו, והטיל עונשים על העבריינים מבלי חת.

כאמור בימי עברה פוזנא תחת שלטון פרוסיה, ובשנת תקנ"ג ורוחות חדשות החלו לנשב בין היהודים בפוזנא, אשר מעטים מהם התחילו ונעשו לפורקי עול, מלך פרוסיה הוציא חוקים חדשים בנוגע ליהודים, ועל פיהם חדלה זכות הרבנים לדון דיני נפשות, אבל רבינו לא כיוון את מעשיו אל החוקים החדשים, ועמד בגאון נגד פורקי העול. היה אז בעירו אחד מטובי העיר שהעיז פניו והרהיב עוז בנפשו לפתוח ראשון את חנותו בש"ק, ואם כי היה האיש ההוא עשיר נכבד מאד, שר וחשוב בעיני העמים, לא נשא לו פנים, ופסק את דינו לתתו רתוקי הצואר [האלדז קעטטע] שעמד אז באולם ביהכ"נ, כפי שהיה נוהג מדורות, לעשות כן עפ"י תקנות הקהל, וכל איש שבא להתפלל בביהכ"נ רקק בפניו, ואמר ככה יעשה לאיש המחלל שבת, עד שקיבל עליו שלא לחלל שבת עוד, וכל העם ישמעו וייראו. **כמו"כ לא שמע למצות המלכות** והציג לפני עמוד הקלון את אחד העשירים הנכבדים שבעיר, עקב אשר נמצא יושב וסועד סעודתו בחברת שאינם בני ברית. בגלל מעשיו אלה הועמד רבינו לדין ונענש לשלם קנס אלף טהאלער במזומנים, רבינו מסר את נפשו להעמיד הדת על

תילה, אע"פ שידע מראש כי צפוי לו עונש, לא נרתע לפסוק את פסקיו, ללחום עם עוברי עבירה בפרהסיא, בכל חומר הדין.

פ"א באה אשה אחת לפני רבינו בבכיה, על בנה שמכה אותה בלי חמלה, ורבינו השיב לה בתי לכי לביתך, אחרי שעות אחדות באה אליו האשה שנית בבכיה רבה, והתנפלה לפני רבינו, שיעתיר בתפלה בעד בנה שחלה מאד, השיב לה רבינו, מה אעשה ליכי בתי, אין לו שום תקנה, כי כן כתוב בתורה "ומכה אביו ואמו מות יומת" ומאז היית אצלי בפעם הראשונה נגזר עליו עונשו, וכך הוה רח"ל. **היה זהיר מאד** ללמוד בכל שבוע פירש"י ז"ל מהסדר של אותה שבוע, וכך מצווה רבינו את בניו בצוואתו הק'. ואם כי הדבר מפורש כמעט בשו"ע בדברי המחבר (שו"ע או"ח סי' רפ"ה סעיף ב') "ירא שמים יקרא תרגום וגם פירש"י", מ"מ ראה רבינו צורך מיוחד לצוות לבניו על כך, ואכן כך היה המנהג אצל חותנו הגדול, שראש הישיבה - הנוב"י בעצמו - היה לומד פירש"י יחד עם התלמידים ביום שישי עש"ק, וכמו שכותב הנוב"י בתשובה (נוב"י קמא יו"ד סי' ז) "קבלתי מכתבו ביום ה' תענית אסתר, והייתי טרוד עם התלמידים... ואחריו בעש"ק אני טרוד בלימוד רש"י עם התלמידים"...

רבינו היה בעל צדקה גדול, שעשה צדקה מממונו לרוב כל ימי חייו, ומתוך צוואתו אנו רואים שציוה את בניו, דאף כי אחרי מותו יתנו לצדקה חצי מהירושה אשר ימצאו בעזבונו, מטעם הכמוס עמו... וז"ל: "במעות אשר ישארו מזומן ושאינו מזומן... וגם כלים של כסף וזהב ותכשיטין, שיחלקו חלק כחלק, דהיינו חלק אחד לנשמה והחלק השני לבניו".

את דמותו המוסרית הנעלה מאד של רבינו אנו רואים גם מתוך צוואתו הק' שהשאיר לבניו אחריו, רבינו מזהיר את בניו לכל יקבלו על עצמם שום מינוי ציבורי, דבר זה מעניין ביותר, כי כפי שהזכרנו לעיל הן אביו רבי משה פנחס והן סבו רבי אברהם ברבי חיים היו פרנסי הקהל ביועד ארבע ארצות, אולם רבינו עצמו היה בורח מכל התמנות על הצבור, וכזאת דרש גם מבניו. **בהדגשה יתירה** הוא מזהירם בראשית צוואתו, לכבד את אמם הרבנית, "תזהרו בכבוד אמכם שלא להקניטה ח"ו... ואם לפעמים תצוה איזה דבר ויראה לעיניכם שאין הדבר ראוי כן, תאמרו לה בכבוד גדול שאין הדבר ראוי כן, והכל בכבוד גדול, ומכ"ש לשמוע תוכחתה". **ויחי רבינו יוסף בעיר פוזנא** אחד ועשרים שנה, והי בשנת תקס"א, הוא שנת הששים וחמש לימי חייו, חלה רבינו את חליו אשר ימות בה, ויבואו תלמידיו אל ביתו, כדי להיות עמו בצוואת

באשכבתיה דרבי, ויעמדו סביב למטתו, ויהיה כאשר קרבה שעת פטירתו מן העולם, ויקרא רבינו בקול גדול לאמר: הוציאו כל איש מעלי, ויצאו כל האנשים והלכו בחדר הסמוך, והנה נשמע קולו של רבינו הקורא בקול גדול: "ברוך הבא רבינו שלמה יצחקי, ברוך הבא רבינו יעקב איש תם" וישתוממו על הדבר הזה, אח"כ קרא רבינו להאנשים שיבואו ויכנסו אל חדרו, ויהי כאשר עמדו האנשים מסביב, נצחו אראלים את המצוקים, ויצאתה נשמתו הטהורה ועלתה השמימה בקדושה ובטהרה, בתוך קהל רב ועדה קדושה מישראל, ביום ה' לחודש אדר שנת תקס"א.

ומעשה נורא מסופר משעת פטירתו של רבינו כי הנה, במשך כל ימי חייו של רבינו, היתה זוגתו הרבנית הצדקנית מרת פריידא ע"ה, מקלת מאד בכבודו של בעלה הצדיק, היתה נוהגת להיכנס בחדרו כשישבו אצלו אנשים, ומלעיגה עליו ומבזה אותו בפניהם בכל דברי גנאי, באומרה כי בעלה אינו אלא אדם ריק ופוחז ואין בו כל מדה טובה, גם בשעה שדרש ברבים בביהמ"ד, היתה יכולה לפעמים להרים קולה מעזרת נשים וגורמת בזיון לבעלה, והוא הצדיק רבי יוסף היה שומע חרפתו ואינו פוצה פה, ומעולם לא רגז עליה ולא הקפיד על כך.

היו האנשים תוהים ותמהים ושואלים: על מה ולמה מבזה הרבנית את בעלה הצדיק, בשעה ובזמן שאביה הגה"ק הנובי"ה היה מתייחס אליו בכבוד גדול באופן יוצא מן הכלל, האנשים לא יכלו בתחילה לשאת את עלבון רבם, אך לאט לאט הסתגלו לכך, והצטערו הרבה על הרבנית שאינה יודעת לכבד את בעלה הגדול, הדבר היה כבר מפורסם ולא שמו יותר את לבם לכך. והנה כאשר נפטר רבינו, נתגלתה התעלומה מדוע השפילה הרבנית את כבודו, כי בשעה ששכב הרב והיה מוטל על הארץ, וכולם בכו על מותו, עמדה הרבנית אף היא ובכתה מאין הפוגות על מות בעלה, ובקשה להכנס ולומר כמה דברי הספד על בעלה הק, הדבר היה תמוה מאד בעיני החברא קדישא ביודעם שלא כיבדה את בעלה בחייו, ומה עוד תוכל לומר כעת אחר מותו, ואף היו מן התלמידים שטענו לעברה האין מספיק שביזית אותו בחייו, כי תבזי אותו גם לאחר מותו, ולא הרשוה להכנס אבל הרבנית לא ויתרה, ונתנה עליהם בקול ואמרה, כי בעלה מוטל מת, וזכותה להיכנס ולומר בפניו את דבריה. **בעודם עומדים ותוהים,** נכנסה הרבנית לפני הנפטר, ורקעה ברגליה והכריזה בקול רם: "רבי יוסף רבי יוסף! תן תודה בפני כולם שאתה הוא שהטלת עלי לבזות אותך בפני רבים, כל ימי חיך", לא מרוע לב חלילה ולא מפני שלא ידעתי להעריך את גדלותך בתורה וביראה גרמתי לך כל

הבזיונות, אלא כך היה רצונך, ובטרם נשואינו התנית עמדי תנאי שאתייחס אליך בפני רבים בקלות ובזלזול, וכל זאת כדי שלא תיפול ברשת הגאווה, כי הרי עוד בשחרית ימיך העידו עליך שאתה מעותד לגדולות, ואתה תמיד היית ירא שמא ע"י מדת הגאווה תאבד את חלקך בעוה"ב, אנכי בע"כ עשיתי מה שהטלת עלי, ובטלתי רצוני מפני רצונך "אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה" (ילקוט שמעוני שופטים מב), מי כמוני יודעת עד כמה גדלה צדקותך וחסידותך. [יש מקום להעיר על נס כמה גדולים מעשיה של צדקנית זו יותר ממעשה בעלה הצדיק, כי היא השליכה את נפשה מנגד, ומסרה א"ע ואת כבודה בתמידות ותדירות למען הפק רצון בעלה למרות שסבלה מחמת כן בזיון רב, ומי יוכל לשער גדול צדקותה]. והנה ראו כולם דבר נורא, כי מייד כשסיימה את דבריה ראו הכל בעין, כיצד הניע רבינו זי"ע הנפטר את ראשו, לאות הודאה והסכמה לאמיתת דבריה, ויהי לנס!

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', ויתאספו אנשי העיר לחלוק לרבינו את כבודו האחרון, וישאוהו לבית העלמין הישן אשר עומד על הר גבוה אשר בפוזנא, שם ספונים וקבורים רבני פוזנא לדורותיהם, ושם צפונים הקדושים אשר בארץ המה, אשר מסרו נפשם על קדושת שמו ית', ויספדו לו מספד גדול.

וזה לשונו של הגה"ק החת"ם סופר זי"ע בהספידו עליו "מפני הרעה נאסף הצדיק ה"ה חכם וגדול בישראל גאון יעקב הרב מה"ו יוסף יאסקי זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק פוזנא אשר מכבודו האירה ארץ פולין גדול. ואף הוא לן בעומקא של הלכה, ותפס ישיבה והרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה, וכעת נאסף אל עמו והשאיר הארץ שוממה. (דרשות חת"ם ח"ב) וגם הגה"ק הנחלת יעקב בהספידו עליו אמר והסמכתי על פטירת הגאון מו"ה יוסף הצדיק אב"ד דק"ק פוזנא הפסו" ויוסף הוא השליט על הארץ וגוי שכולם היו ניזונים בזכותו וכו', והעיקר ללמוד ולאחוז בדרכי הצדיק שהי' כל ימיו יגע בתורה ולא מצאו אדם רק יושב ושונה, ועשה צדקה מממונו לרוב והי' עניו מכל אדם, ואין לשער גדול חריצותו ובקיאותו.

הגה"ק ר' משה תאומים זי"ע אבד"ק האראדענקא כתב נפלאות בדבר זה [בהסמכתו לספרו של רבינו "זכרון שארית יוסף"] וז"ל: וגדולים מעשה צדיקים לזאת אספר מעשה נורא אשר שמעתי, כי כמה שנים אחר פטירת הגאון הצדיק מוה"ר זי"ע גזרו שרי הממשלה בפוזנא על היהודים דשם לפנות עצמות המתים מביה"ק שלהם למקום אחר רחמנא לשיזבן, וכאשר הגיעו לקברו של יוסף הצדיק הגאון מוה"ר זי"ע פתחוהו

ומצאוהו מושכב כמו שהניחוהו והיה שלם בגופו ולא שלט שום רקבון בגופו הטהור גם לא בתכריכיו, לאחר שנים רבות שנגנזו ארונו של יוסף, וכאשר ראו כן תמהו ונבהלו על ראותם כי גדולים צדיקים במיתתן ונתבטלה הגזירה מכל וכל.

ואחיו הגה"ק רבי שמואל זי"ע בעמ"ס 'בית שמואל אחרון' שמילא מקומו אחריו בפוזנא עד שנת תקס"ז היה נאה דורש על ענין המאורע במאמר רז"ל שילהי שבת (דף קנ"ב:): עה"פ ורקב עצמות קנאה (משלי י"ד, ל) כל מי שאין לו קנאה על חברו אין עצמותיו מרקיבין, וביאר עפ"ז המדרש רבה פ' בשלח עה"פ כי השבע השביע יוסף את בני"י לאמר פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה וגו', למה ב' פעמים, אלא הוא נשבע להם שאין בלבו עליהם והם נשבעו לו למה שביקש והעליתם את עצמותי מזה אתכם, ופי' כוונת רז"ל דבסוף סדר ויחי כתוב ויראו אחי יוסף וגו' ויאמרו לו ישטמנו יוסף ויאמר להם יוסף אל תיראו וגו' וסמוך לזה כתוב "וישבע יוסף את בני"י פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה", ואמר כי יוסף ניחם את אחיו לבל יראו מפניו שיקח נקמתו מהם, ולזה השביעם פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אחר שנים רבות, ואם אהיה שוטם אתכם בקנאה א"כ העצמות ירקבו אז, וזה לכם האות שאין בלבי קנאה עליכם, וזהו כוונת המדרש כי היה בכאן ב' שבועות הם נשבעו להעלות עצמותיו והוא נשבע שאין בלבו עליהם, דלולא שבועתו חשבו אחי יוסף האיך יתקיים שבועתם כי לאחר זמן רב כזה ירקבו העצמות, לכן נשמעו זל"ז שאין בלב אחד על חברו וכל מי שאין בו קנאה אין עצמותיו מרקיבין, ויוסף הצדיק ואחיו לא היה בלב אחד על חברו ח"ו כלום ודפח"ח. **מאמרותיו הק'**

נגמרא מגילה (דף יב) שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, אמר להם וכו', מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, א"כ שבשושן יהרגו, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם של נבוכדנצר, והיו מקשים וכי משא פנים יש בדבר. וקשה מיד כשאמרו מפני שנהנו מסעודת אותו רשע היה קשה וכי משא פנים יש בדבר, ותירץ הגאון ר"י פוזנער זי"ע בטוב טעם, דהנה איתא בגמ' (יומא פה): עבר על מצות עשה ולאו שניתק לעשה תשובה מכפרת. כבר על מצות לא תעשה תשובה תולה ויוהכ"פ מכפרת. ועל כריתות ומתות ב"ד תשובה ויוהכ"פ תולין ומיתה מכפרת. ולפי"ז הם עשו תשובה כדכתיב (אסתר ד, טז) צומו עלי, ולפי"ז מקודם לא היו יכולין להקשות כי משוא פנים יש בדבר

דכיון דמשה נגזר גזירה משום שנהנו מסעודת אותו רשע והוי לאו בעלמא ותשובה תולה, אבל עבודה זרה דצריך תשובה ויוהכ"פ, וגזירה נתהפך מן ניסן עד סיון ועדיין

המתפלל עם הצבור יהיה מקטף שפרנסתו תהיה מזמנת לו ככל יום פרוקה
וברכה תהיה מצויה במעשה ידיו
(לשון קדשו של בעל המאור ושמש) מוגש ע"י "ומקדשי תיראו ויראת מאלוקיך" קרית בעלזא ירושלים

לא היה יוהכ"פ א"כ שואלים שפיר וכי משוא פנים יש בדבר, ע"כ השיב להם הם לא עשו אלא לפנים עשה הקב"ה עמם ג"כ לפנים. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מזלא טבא וגדיא יאה להעסקן המפוי החשוב והמסור לכל קודשי בית בעלזא מנכ"ל מרכז מוסדות דחסידי בעלזא הרה"ח ר' אליהו צבי פרקש שליט"א
ולאביו החשוב העסקן המפוי הרה"ח ר' יואל בן ציון פרקש שליט"א לרגל נשואי בנו הבה"ח המצוין אהרן נ"ו עב"ג הכלה החשובה תחי
בת הרה"ח ר' לוי יצחק שפירא שליט"א יה"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד, ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה לאורישט"א

מזלא טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' ישראל צבי גרינוואלד שליט"א
ולסבים החשובים הרב החסיד העסקן המפוי ר' מרדכי וובר שליט"א
והרה"ח ר' שלום נחמן הכהן טייכמן שליט"א והרה"ח ר' יצחק אייזיק טרויבע שליט"א
לרגל נשואי בנו-נכדם הבה"ח המצוין אברהם נ"ו עב"ג הכלה החשובה תחי
בת הרה"ח ר' מרדכי יהושע הכהן טייכמן שליט"א יה"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה לאורישט"א אמן
החתונה תקיים אי"ה ביום ראשון פ' ויקרא אור לז' אדר ב' תשע"ז
באולם "האצולה" רח' התקשורת 4 אשדוד

מזלא טבא וגדיא יאה להמחותנים החשובים הגה"צ ר' אברהם צבי דירנפלד שליט"א
ראש ישיבת ברכת אהרן וחבר הבר"ץ דקהילתנו הק' והרב ר' יצחק גרינוואלד שליט"א
ולחסבים החשובים הרה"ג ר' יעקב אליעזר דירנפלד שליט"א
רו"כ דבית התפלה של כ"ק מרן ז"ע ת"א והרב ר' מאיר יהודה פדר שליט"א
והרה"ג ר' משה דן ברייש שליט"א לרגל נשואי צאצאיהם הבה"ח המצוין המופלג
בתו"ש משה נתנאל נ"ו עב"ג הכלה החשובה תחי"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה לאורישט"א אמן
החתונה תקיים אי"ה ביום שלישי פ' ויקרא אור לז' אדר ב' תשע"ז
באולמי "ווגשל" רח' הרב מלצר 13 בני ברק

מזלא טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' אהרן שפרינצל שליט"א ולסבים החשובים
הרה"ג ר' יצחק צבי שפרינצל שליט"א דומ"ץ דקהילתנו הק' והרב ר' משה וועג שליט"א
והרב ר' מנחם מנדל שיף שליט"א והרה"ג ר' אפרים ישכר דוב טרום שליט"א
והרה"ג ר' מרדכי ישכר רנד שליט"א לרגל נשואי בתו-נכדתם הכלה החשובה תחי
עב"ג הבה"ח המצוין יעקב ישראל נ"ו בן הרב ר' שלום אהרן טרום שליט"א יה"ר שיעלה הזיווג יפה
לשם לתפארת דורות ישרים מבורכים ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה לאורישט"א אמן
[החתונה תקיים אי"ה ביום המישי פ' ויקרא אור לח' אדר ב' תשע"ז]
באולמי "נחלת יהדה" רח' דובר שלום 6 קרית בעלזא ירושלים

מזלא טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' יעקב פיליפ שליט"א ולאביו החשוב
הרב ר' יוסף אלימלך פיליפ שליט"א ולחותנו הרב ר' יואל שטיינברג שליט"א
לרגל נשואי בתו-נכדתם הכלה החשובה תחי
עב"ג הבה"ח המצוין אברהם יהושע העשיל נ"ו בן הרה"ח ר' שמואל מרדכי גרטהויז שליט"א
יה"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ישרים מבורכים
בבנין עדי עד ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורישט"א אמן
החתונה תקיים אי"ה ביום שלישי פ' ויקרא ח' אדר ב' תשע"ז
באולמי "נחלת יהדה" רח' דובר שלום 6 קרית בעלזא ירושלים

מזלא טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' אברהם מנחם גרום שליט"א לרגל נשואי בנו
הבה"ח המצוין המופלג בתו"ש דוד נתן נ"ו עב"ג הכלה החשובה תחי
בת הרה"ג ר' אהרן שטארק שליט"א מראשי כולל עיון ולסבים החשובים
הרה"ח ר' יעקב דוב גרום שליט"א והרב החסיד ר' מנחם שטארק שליט"א והרה"ח ר' יעקב פולק שליט"א
יה"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותרוו מהם ומכל
יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורישט"א
החתונה תקיים אי"ה ביום רביעי פ' ויקרא ו' אדר ב' תשע"ז
באולמי "האצולה" רח' התקשורת 4 אשדוד

מזלא טבא וגדיא יאה להמחותנים החשובים הרה"ח ר' אהרן פייבוש שליט"א
והרה"ח ר' יהושע פאליק ווייס שליט"א ולהסבים החשובים הרה"ח ר' נפתלי ווייס שליט"א
והרה"ח ר' ישראל פייבוש שליט"א לרגל נשואי צאצאיהם
הבה"ח המצוין המופלג בתו"ש משה זאב חיים יעקב נ"ו עב"ג הכלה החשובה תחי
יה"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד
ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורישט"א אמן
החתונה תקיים אי"ה ביום ראשון פ' ויקרא ג' אדר ב' תשע"ז
באולמי "נחלת יהדה" רח' דובר שלום 6 קרית בעלזא ירושלים

לעלוי נשמת הרב החסיד ר' נחום גרינוואלד ז"ל בן הרב החסיד ר' יהושע ז"ל
נלב"ע כ"ז שבט תשע"ו. תנצב"ה הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעלוי נשמת מרת יוטל ע"ה בת הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל אשת שיבדלחט"א הרב החסיד
ר' מנחם שמואל חיים פריעדמאן שליט"א נפטרה ז' שבט תשע"ו הונצחה ע"י משפ' הח' שיחיו

לע"ג הרה"ח ר' ישראל הכהן ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם הכהן ז"ל נלב"ע ג'
אדר תשנ"ט. תנצב"ה הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' אברהם כהן שליט"א

לעלוי נשמת הרה"ח ר' משה אלעזר למברגר בן ר' צבי ז"ל
נלב"ע ח' אדר תש"ע הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעלוי נשמת האשה החשובה מרת נחמה העכט ע"ה בת הרה"ח ר' ירמיהו אהרן ז"ל
נפטרה כ' אדר א' תשע"ו. תנצב"ה הונצחה ע"י חתנה הרה"ח ר' עמרם פריעד שליט"א

לעלוי נשמת הרב החסיד ר' שמואל וועבער ז"ל בן הרב החסיד ר' ישראל ז"ל
נלב"ע ז' אדר תשע"ג הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' ישראל יוסף וועבער שליט"א

לע"ג האשה החשובה מרת פראדיל ווידער ע"ה בת הרב החסיד ר' יו"ט ליפמאן ז"ל נפטרה כ"ד אדר א' תשע"ו הונצחה ע"י בנה הרה"ח ר' יהושע ווידער שליט"א

לע"ג האשה החשובה מרת פייגא ע"ה בת הרה"ח ר' יהושע פאליק ז"ל נפטרה ח' אדר תש"ע תנצב"ה הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

Grid of 12 memorial cards (Liluyot) for various individuals, including names like הרב"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל, הרב"ח ר' אברהם יעקב ז"ל, הרב"ח ר' ישראל דיגלמן ז"ל, הרב"ח ר' יהודה דיגלמן ז"ל, הרב"ח ר' יוסף אונגר ז"ל, הרב"ח ר' אברהם יעקב ז"ל, הרב"ח ר' ישראל דיגלמן ז"ל, הרב"ח ר' יהודה דיגלמן ז"ל, הרב"ח ר' יוסף אונגר ז"ל, הרב"ח ר' אברהם יעקב ז"ל, הרב"ח ר' ישראל דיגלמן ז"ל, הרב"ח ר' יהודה דיגלמן ז"ל.